

**Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2022

Kateřina Hartmanová

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta

Bakalářská práce

**Rádio pod Ještědem. Specifika
rozhlasového zpravodajství regionální
stanice Český rozhlas Liberec**

Kateřina Hartmanová

Katedra divadelních a filmových studií

Vedoucí práce: doc. Mgr. Andrea Hanáčková, Ph.D.

Studijní program: Televizní a rozhlasová studia, filmová studia

Olomouc 2022

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma *Rádio pod Ještědem. Specifika rozhlasového zpravodajství regionální stanice Český rozhlas Liberec* vypracovala samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato bakalářská práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Datum

podpis

Ráda bych touto cestou vyjádřila poděkování vedoucí bakalářské práce doc. Mgr. Andree Hanáčkové, Ph.D., za cenné rady, motivaci a trpělivost při vedení mé bakalářské práce. Rovněž bych chtěla poděkovat Michalovi Jemelkovi a všem pracovníkům Českého rozhlasu Liberec za vstřícnost a ochotu po celou dobu mé stáže a výzkumu. Také děkuji svým přátelům a všem blízkým, kteří mě podporovali. V neposlední řadě děkuji rodině za obrovskou podporu, zázemí a inspiraci.

OBSAH

ÚVOD	5
VÝZKUMNÉ POLE, METODOLOGIE PRÁCE, PRAMENY A LITERATURA.....	9
1. KRAJ NA SEVERU ČECH A JEHO ROZHLAS.....	16
1.1. LIBERECKÝ KRAJ.....	16
1.2. RÁDIO POD JEŠTĚDEM.....	18
1.2.1. <i>Historie rozhlasu v Liberci.....</i>	<i>18</i>
1.2.2. <i>Redakce zpravodajství.....</i>	<i>22</i>
2. SOCIÁLNÍ GEOGRAFIE LIBERECKÉHO KRAJE	25
2.1. STRUKTURA ČESKÉ SPOLEČNOSTI	25
2.2. SOCIÁLNÍ GEOGRAFIE LIBERECKÉHO KRAJE	27
3. ZPRAVODAJSKÉ POKRYTÍ LIBERECKÉHO KRAJE	30
3.1. ZPRAVODAJSTVÍ Z OKRESŮ Z HLEDISKA REDAKTORSKÝCH KOMPETENCÍ	30
3.2. FORMÁT.....	32
3.3. REDAKTOŘI	37
3.4. TÉMATA.....	41
3.5. LOKALITY	47
3.5.1. <i>Okres Liberec.....</i>	<i>47</i>
3.5.2. <i>Okres Jablonec nad Nisou.....</i>	<i>52</i>
3.5.3. <i>Okres Semily.....</i>	<i>56</i>
3.5.4. <i>Okres Česká Lípa.....</i>	<i>59</i>
ZÁVĚR.....	65
SEZNAM POUŽITÝCH PRAMENŮ A LITERATURY.....	69
SEZNAM TABULEK	73
SEZNAM OBRÁZKŮ.....	74
SEZNAM PŘÍLOH	75
UKÁZKA BADATELSKÉHO DENÍKU	76

Úvod

„Rozhlas je jedno z posledních noblesních míst, v němž neplatí pravidla mediální popkultury. Nevysíláme všechno o ničem, jako komerční média, ale informace, které mají pro život smysl.“

Milan Knotek, ředitel Českého rozhlasu Liberec

Již v prvních charakteristikách rozhlasového média je ukotveno několik základních vlastností: bavit, vzdělávat a také informovat. Právě schopnost zprostředkovat informace o aktuálním dění je velmi důležitá pro rozhlasové vysílání a do značné míry se podílí i na tvorbě posluchačské základny média. Mnoho posluchačů poslouchá rozhlas právě kvůli zpravodajství, které jim nabízí stručný a rychlý přehled například během jízdy autem nebo při poslechu v domácnosti. Velmi důležitá je vyváženost mezi jednotlivými funkcemi. Příklady stanic, které pracují se všemi složkami ve stejném poměru, jsou regionální vysílání Českého rozhlasu, která v mediálním prostoru figurují od 20. let 20. století.¹ S novým územně správním členěním České republiky, které se událo na počátku nového tisíciletí, vznikaly další regionální stanice, které se snažily regionální vysílání více přiblížit posluchačům.² Do velké míry to proto ovlivnilo i obsah zpravodajských relací. Regiony se začaly soustřeďovat na dění z dané lokality a posluchačům nabízet informace z jejich kraje.

Předmětem zkoumání této bakalářské práce je redakce zpravodajství Českého rozhlasu Liberec. V této bakalářské práci si kladu za cíl popsat základní mechanismy regionální rozhlasové stanice Český rozhlas Liberec se zaměřením na redakci zpravodajství. Následně vyhodnotit, jak je naplňován potenciál, který regionální

¹ JEŠUTOVÁ, Eva, 2003. *Od mikrofonu k posluchačům: z osmi desetiletí českého rozhlasu*. Praha: Český rozhlas, s. 486. ISBN 80-86762-00-9.

² JEŠUTOVÁ, Eva, 2003. *Od mikrofonu k posluchačům: z osmi desetiletí českého rozhlasu*. Praha: Český rozhlas, s. 486. ISBN 80-86762-00-9.

zpravodajství má. Pro splnění tohoto cíle postupuji ve třech perspektivách pojednávajících téma komplexně a multiperspektivně. V první části práce se zaměřuji na historii regionálního vysílání v Liberci. Stanice s názvem Český rozhlas Liberec totiž existuje relativně krátce, nicméně historie rozhlasové tvorby na severu Čech sahá do poloviny minulého století. Zpracovala jsem tedy řadu pramenů a literatury a dosud nepopsanou historii zmapovala. Součástí první části práce je také charakteristika regionálního vysílání s důrazem na zpravodajství. Analyzuji hlavní funkce, které by vysílání regionální stanice mělo mít, a základní mechanismy, jak by při tvorbě vysílání měla stanice pracovat. Zaměřuji se také na pokrytí regionu z hlediska zpravodajství.

V redakci zpravodajství stanice Český rozhlas Liberec jsem v rámci svého studia strávila několik měsíců na odborné praxi. Díky zkušenostem, jež jsem díky stáži získala, jsem mohla zmapovat, jak redakce a regionální vysílání fungují v praxi. Ve druhé části své práce se proto zaměřuji na fungování regionálního zpravodajství, potažmo celé stanice v praxi. Popisuji mechanismy, které jsou zavedeny pro tvorbu zpravodajství, zaměřuji se také na vztahy a hierarchii v kolektivu redaktorů, se kterými jsem byla v každodenním a úzkém kontaktu. Veškeré poznatky, jež jsem během praxe získala, jsem zaznamenala do badatelského deníku, na jehož základě popisuji chod redakce regionálního zpravodajství. Během stáže jsem dostala příležitost si práci redaktorky vyzkoušet a vybrané příspěvky sama vytvořit, což mi umožnilo lépe pochopit, jak celý proces tvorby zpráv funguje.

Třetí, praktická část práce je zaměřena na analýzu příspěvků, vytvořených redakcí zpravodajství Liberec v září a říjnu roku 2021. Veškerá data jsou ze systému Open Media, ve kterém redaktoři vytvářejí obsah pro stanice Českého rozhlasu. V této části analyzuji zpravodajství hned z několika úhlů pohledu. První představuje typologii příspěvků, které redakce připravuje. Zaměřuji se na charakteristiky jednotlivých příspěvků, ale také na četnost v rámci výzkumného vzorku. Součástí typologie příspěvků jsou také jejich autoři. Zaměřuji se na četnost, ale i témata, která redaktoři a redaktorky mapují. Dalším předmětem mé analýzy je obsah. Zkoumám, zda se jedná o aktuální dění nebo o přehled o nadcházejících událostech. Zajímá mě, zda je téma z oblasti kultury, politiky, zdravotnictví a dalších tematických clusterů. V rámci obsahové analýzy zjišťuji také změny formátu jednotlivých zpráv, které jsou odvysílány v rámci jednoho dne. Zde se zaměřuji na tzv. recyklaci příspěvků, která je pro regionální rozhlasové zpravodajství charakteristická. Při analýze příspěvků zkoumám také lokace, ze kterých příspěvky pocházely, a snažím se zmapovat, zda je celý region zpravodajsky dostatečně pokryt

a zda nedochází k tzv. slepým místům, která jsou z určitých důvodů nepokryta. Pojem slepých míst přebírám od Daniela Prokopa a budu se mu nadále věnovat jako jedné z důležitých metodologických perspektiv. Z veškerých poznatků v praktické části práce jsem na závěr identifikovala několik pracovních postupů, které v rámci redakce fungují, a ty jsem popsala.

Závěrečná část mé práce porovnává jednotlivé části mezi sebou a popisuje rozdíly, které mezi teorií a praxí vznikají. Zaměřuji se především na část věnovanou pokrytí regionu a hlavním funkcím regionálního vysílání, shodnými s požadavky na rozhlasové vysílání celostátní. Kodex Českého rozhlasu jako jeden z nich uvádí poskytování služby veřejnosti tvorbou a šířením rozhlasových programů, kterými podporuje soudržnost společnosti a integraci všech jednotlivců, skupin a společenství. Zprostředkováním informací ve zpravodajských a publicistických pořadech Český rozhlas poskytuje posluchačům informace důležité pro jejich všestrannou orientaci a svobodné utváření názorů. Pevné místo v programu zaujímá regionální zpravodajství.³ Regionální zpravodajská redakce by tedy měla dostatečně mapovat dění v regionu a podávat ověřené a především dostatečně rozmanité informace, které mohou dostatečně rozvíjet názory a orientaci posluchačů. Pořadí příspěvků v odvysílaných relacích upřesňuje Kodex Českého rozhlasu, který určuje, že zařazení a pořadí informací ve zpravodajské agendě celoplošných stanic se řídí předpokládaným vlivem na život obyvatel České republiky, u regionálního vysílání vlivem na život obyvatel kraje.⁴ Činnost regionálních stanic je dána zákonem 484/1991 Sb. o Českém rozhlasu, který uvádí, že součástí Českého rozhlasu jsou zejména rozhlasová studia v sídlech krajů, případně rozhlasová studia zřízená na základě § 9 odst. 8 tohoto zákona.⁵ Podrobnou analýzou dat zkoumám, zda regionální stanice Český rozhlas Liberec svým zpravodajstvím dostatečně plní potenciál regionálního vysílání, a na příkladech uvádím, jaká je praxe. V závěru práce také uvádím stručný souhrn argumentů a důvodů pro svá tvrzení, která popisuji v průběhu své práce.

³ Čl. 6 *Zpravodajské a publicistické pořady a péče o informace v těchto pořadech*. In: Kodex Českého rozhlasu. Praha: Český Rozhlas, s. 8.

⁴ Čl. 6 *Zpravodajské a publicistické pořady a péče o informace v těchto pořadech*. In: Kodex Českého rozhlasu. Praha: Český Rozhlas, s. 8.

⁵ Zákon č. 484/1991 Sb. *Zákon České národní rady o Českém rozhlasu*. [online]. [cit. 2022-04-15]. Dostupné z: <https://rada.rozhlas.cz/sites/default/files/documents/03399575.pdf>

Ráda bych přispěla k poznání v oblasti regionálních médií Libereckého kraje, která je odborně velmi málo pokrytá. Regionální stanice Českého rozhlasu představují v kontextu mediální sítě důležitou složku. Proto je stále velmi žádoucí se jimi odborně zabývat a průběžně reflektovat, případně redefinovat jejich postavení v rámci veřejné služby. Věřím, že k tomu moje práce přispěje. Mým cílem je zjistit, do jaké míry Český rozhlas Liberec naplňuje úkol regionálního média, jak jej definuje Kodex Českého rozhlasu a zda redakce regionálního zpravodajství dostatečně mapuje celý region, čímž by tak měla naplňovat kritéria pro rozhlasové vysílání.

Výzkumné pole, metodologie práce, prameny a literatura

Odlišnost regionů a jednotlivých částí naší republiky je relativně velká a každý z nich charakterizuje něco jiného. Rozdíly nejsou jen na úrovni geografické, ale sahají i do sféry sociální. Ostatně přesně to popisuje ve své knize *Slepé skvrny* sociolog Daniel Prokop.⁶ Odlišné úrovně vzdělání nebo sociálního kapitálu se propisují i do dalších sfér naší společnosti a výrazně to odrážejí právě média. Jsou-li některé oblasti vyloučeny a v určitém směru zaostávají, jsou i přesto zdrojem informací pro regionální zpravodajství? Čerpají redaktoři informace i z těchto periferií?

Cílem mé bakalářské práce je zjistit, jak se sociální geografie promítá do tvorby a práce zpravodajské redakce regionální rozhlasové stanice, Českého rozhlasu Liberec. Pokrývají redaktoři periferie dostatečně a je v jejich zájmu podávat zprávy i z těchto oblastí? V případě, že ano, jakým směrem jsou příspěvky orientovány? Na tuto výzkumnou otázku budu v rámci svého výzkumu odpovídat, a to za pomoci tří základních výzkumných metod, sociálně-geografické charakteristiky kraje, etnografie a obsahové analýzy. Tyto metody spolu budou úzce spolupracovat a vzájemně se doplňovat. Chci-li hledat spojitosti mezi geografii Libereckého kraje a tvorbou zpravodajské redakce regionálního rozhlasu, je třeba si nejprve jednotlivé instituce charakterizovat. V první řadě se budu věnovat charakteristice Libereckého kraje z hlediska geografického, potažmo sociálně geografického. Při identifikaci sociálně vyloučených lokalit vyjdu z informací, které předložil výzkum společnosti Sociofactor s.r.o. z roku 2013 s názvem *Analýza sociálně vyloučených lokalit a dostupnosti sociálních služeb prevence v těchto lokalitách v Libereckém kraji*. Jsem si vědoma statistické zastaralosti výzkumu, data nejsou zcela aktuální. Novější výzkum celého kraje bohužel neexistuje. Zároveň z hlediska základních dat, jež potřebuji pro svou práci, se charakteristika jednotlivých lokalit nijak významně neproměnila. Případné změny vždy doplňuji. V rámci tohoto výzkumu pro Liberecký kraj byly identifikovány vyloučené oblasti v daných okresech včetně podrobného popisu problémů, které tuto lokalitu mezi vyloučené řadí. Výzkum vychází z definice Petra Mareše, který sociálně vyloučené lokality definuje „jako prostor, kde žijí jedinci považovaní za sociálně vyloučené, a tito jedinci jsou na daný prostor na jedné straně odkázáni, neboť jiné bydlení je pro ně

⁶ PROKOP, Daniel. *Slepé skvrny: o chudobě, vzdělávání, populismu a dalších výzvách české společnosti*. Druhé, rozšířené vydání. Brno: Host, 2020. ISBN 978-80-275-0308-7.

nedostupné, a na druhé straně právě tento prostor se podílí na jejich vyloučení.⁷ U řady obyvatel je tak mnohem větší pravděpodobnost pro sociální problémy, jako je kriminalita, vandalismus, nízká úroveň vzdělání nebo třeba nezaměstnanost. Příčinou vyloučení lokalit může být špatná dopravní dostupnost, nedostatečné občanské vybavení lokality nebo zaostalé školství v místních vzdělávacích zařízeních. Liberecký kraj nicméně necharakterizují jen z pohledu vyloučených lokalit, ale věnují se celému regionu.

Druhou zásadní metodou a zdrojem poznání je moje etnografická zkušenost, kterou jsem získala během několikaměsíční praxe ve zpravodajské redakci Českého rozhlasu v Liberci. Práce regionálních zpravodajů v Libereckém kraji mě natolik zaujala, že jsem měla potřebu poznat tuto tvůrčí skupinu a jejich práci podrobněji. Během celé praxe jsem psala badatelský deník. Mé poznatky jsou součástí pramenů, s nimiž tato práce operuje. Z jakého důvodu jsou některá města častějším zdrojem informací a proč o jiných se žádné příspěvky nenatačejí? Odpověď na tuto otázku budu hledat nejprve pomocí etnografického výzkumu. Právě má zkušenost z praxe je pro tento výzkum klíčová. Během několika měsíců jsem poznala, jak redakce funguje, jaký je denní režim redaktorů i jaké mají mezi sebou vztahy a jaká funguje v rozhlase hierarchie. Viděla jsem a sama se zapojila do zaběhnutého systému tvorby zpravodajských příspěvků. Základem pro etnografický výzkum je můj badatelský deník s veškerými poznámkami, vzpomínkami a poznatky, které jsem během pobytu v libereckém rozhlase načerpala. Podklady a materiály potřebné pro etnografický výzkum jsem čerpala také z diplomové práce Ondřeje Kazíka *Tvůrčí producentská skupina a proces vzniku dokumentárních filmů a pořadů v České televizi*. Práce mi byla oporou především při reflexi a aplikaci vlastních zkušeností do výzkumu.

Třetí metodou je obsahová analýza. Při praxi jsem nasbírala potřebná data, která se stala výzkumným vzorkem pro mou práci. Jedná se o souborná data o veškeré činnosti zpravodajské redakce v měsících září a říjen v roce 2021. Právě u nich jsem zaznamenala, že četnost některých lokalit je odlišná. Podrobím je detailnímu výzkumu, ve kterém se zaměřím na všechny okresy Libereckého kraje. Zkoumat budu především jejich vyloučené lokality, které by z hlediska zpravodajství mohly trpět nedostatečným pokrytím nebo zaměřením na určitá témata. Abych mohla jednotlivé teze potvrdit nebo

⁷MAREŠ, Petr. *Faktory sociálního vyloučení*. Praha: VÚPSV, výzkumné centrum Brno, 2006. ISBN 80-87007-15-8.

vyvrátit, vytvořila jsem kódovací klíč, pomocí kterého budu data analyzovat a který mi pomůže dojít k závěru.

Výzkumný vzorek zároveň do velké míry ovlivnila pandemie covidu 19, která v České republice propukla na začátku roku 2020. Situace velkou měrou zasáhla i do chodu regionálního média. Redakce byla rozdělena na dvě skupiny, které se střídaly ve studiu. Redaktoři a redaktorky zpravodajství se přesunuli na homeoffice a oficiální povolení vstoupit do redakce měl editor a příložnice Jana Švecová. Témata spojená s onemocněním se běžně řadila do vysílání a jejich četnost se odvíjela od aktuální situace. Data, která jsou výzkumným vzorkem pro tuto práci, jsou ale z období podzimu 2021, kdy byla situace ohledně koronaviru relativně klidnější než například na jaře roku 2020.

První proměnná P1 se věnuje okresu, kterého se příspěvek týká, a ukazuje, jak často se tento okres v rámci výzkumného vzorku objevuje. Další proměnná P2 se týká formátu příspěvku. Zajímá mě, zda je příspěvek reportáž, zpráva se zvukem nebo čtená zpráva. Zároveň se opět zaměřím na četnost daného formátu. Soustředím se zároveň i na změny, které se odehrávají během víkendových nebo svátečních dní. Třetí proměnná P3, kterou budu zkoumat, je redaktor, který příspěvek vytvořil. Stejně jako u předchozích proměnných budu sledovat souvislosti mezi okresem a touto proměnnou. Mým cílem je zjistit, který z redaktorů v daném okrese nejvíce tvoří a kdo naopak tuto oblast téměř nemapuje. Tím se dostávám ke čtvrté proměnné P4, již je téma příspěvku. Nebudu zkoumat konkrétní obsahy sdělení, ale budu vycházet z jednoslovného shrnutí oblasti, do které se příspěvek řadí. Poslední proměnná P5, která zároveň odkazuje k proměnné první, je konkrétní město či vesnice, které se příspěvek týká. V této proměnné vidím největší potenciál odhalit nepokryté oblasti Libereckého kraje, které by se mohly shodovat s oblastmi sociálně vyloučenými.

proměnná	popis	kód	popis	počet
P1	okres	1	Liberec	
		2	Jablonec nad Nisou	
		3	Semily	
		x	...	
P2	formát	1	reportáž	
		2	montáž	
		3	živý vstup	
		x	...	
P3	reportér	1	Michal Jemelka	
		2	Jana Švecová	
		3	Tomáš Mařas	
		x	...	
P4	téma	1	zdravotnictví	
		2	školy	
		3	sociální témata	
		x	...	
P5	lokace	1	Liberec	
		2	Jablonec nad Nisou	
		3	Česká Lípa	
		x	...	

Tabulka 1: Kódovací klíč pro obsahovou analýzu

Právě kombinací těchto tří hlavních metod se v rámci výzkumu snažím najít spojitost mezi sociálně geografickou charakteristikou Libereckého kraje a příspěvky regionálního zpravodajství stanice Český rozhlas Liberec. V závěru práce tedy popíšu, zda se moje počáteční hypotéza potvrdila či vyvrátila, a odpovím na počáteční výzkumnou otázku.

Jedním ze základních pilířů mého výzkumu je charakteristika Libereckého kraje jako celku i podrobnější informace o jednotlivých regionech. Velkou roli zde hraje několik aspektů, které celé území popisují z hlediska sociální geografie. Pro tuto část práce jsem informace čerpala hned z několika zdrojů. Prvním důležitým zdrojem je webová stránka Libereckého kraje⁸, kde jsem načerpala především faktografické údaje o kraji na severu Čech. Značnou měrou jsem využila také data shromážděná Českým statistickým úřadem⁹, která mi pomohla v charakteristice jednotlivých regionů. Jako podklady pro problematiku odloučených regionů mi sloužily teze z publikace českého

⁸ Liberecký kraj [online]. [cit. 2022-05-01]. Dostupné z: <https://www.kraj-lbc.cz/>

⁹ Krajská správa ČSÚ v Liberci In: Český statistický úřad [online] 2022 [cit. 2022-05-01]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xl>

sociologa Daniela Prokopa *Slepé skvrny*¹⁰. Daniel Prokop se zaměřuje na politický a sociální výzkum. Podtitul knihy zní: o chudobě, vzdělávání, populismu a dalších výzvách české společnosti. Už z něj tedy vyplývá, že se kniha zaměřuje na problémy, se kterými by se česká společnost měla snažit vyrovnat. Kniha je tvořena sbírkou textů, které byly pod názvem „*Úvod do praktické sociologie*“ zveřejněny jako články pro *Salon Práva*. Na ploše několika kapitol tak kniha přináší několik problémů, které z pohledu Prokopa sužují naši společnost a které mají za příčinu vznik tzv. slepých skvm. Prokop se je snaží popsat a jejich pochopením zamezit nebo zmírnit prohloubení těchto problémů. Pro mou práci je tato kniha podstatná především z hlediska identifikace problémových oblastí naší společnosti, které lze rozpoznat i v rámci menších celků, jako jsou třeba jednotlivé kraje. Problémy, které Prokop ve své knize rozebírá, totiž do velké míry souvisejí se sociální geografii, která je součástí i mé práce. Jeho myšlenky se tedy snažím v rámci své práce aplikovat, a to především v oblasti, která se věnuje obyvatelstvu v Libereckém kraji a jeho nerovnostem. Dalším zdrojem pro sociálně-geografickou charakteristiku byla již zmíněná práce *Analýza sociálně vyloučených lokalit a dostupnosti sociálních služeb prevence v těchto lokalitách v Libereckém kraji*¹¹ z roku 2013. Metodu, jak jednotlivé regiony analyzovat, jsem čerpala z knihy s názvem *Ekonomická a sociální geografie*¹² autorů Václava Touška, Josefa Kunce, Jiřího Vystoupila a kolektivu.

V rámci úvodní charakterizující části popisují také regionální stanici Český rozhlas Liberec a jeho redakci zpravodajství. Věnují se historii rozhlasového vysílání v Liberci i podávám základní informace o aktuálním studiu a zpravodajské redakci. V této části pracuji s publikací *Od mikrofonu k posluchačům: z osmi desetiletí českého rozhlasu*.¹³ Kolektiv autorů pod vedením Evy Ješutové tuto knihu vydal v roce 2003. Ačkoliv je publikace poněkud zastaralá, velmi kvalitně mapuje počátky rozhlasového vysílání u nás. Pro mou práci je ovšem nejvíce přínosná kapitola věnovaná regionálním stanicím, kde je zmapována historie jednotlivých krajských redakcí, včetně jejich důležitých tvůrčích příspěvků do vysílání celostátního. Klíčové jsou především pasáže věnované Českému

¹⁰ PROKOP, Daniel. *Slepé skvrny: o chudobě, vzdělávání, populismu a dalších výzvách české společnosti*. Druhé, rozšířené vydání. Brno: Host, 2020. ISBN 978-80-275-0308-7.

¹¹ SocioFactor s.r.o. *Analýza sociálně vyloučených lokalit a dostupnosti sociálních služeb prevence v těchto lokalitách v Libereckém kraji* [online]. Liberecký kraj, 2013 [cit. 23. 4. 2022]. Dostupné z: <https://odbor-socialni.kraj-lbc.cz/getFile/case:show/id:922015>.

¹² TOUŠEK, Václav, Josef KUNC a Jiří VYSTOUPIL. *Ekonomická a sociální geografie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-114-4.

¹³ JEŠUTOVÁ, Eva, 2003. *Od mikrofonu k posluchačům: z osmi desetiletí českého rozhlasu*. Praha: Český rozhlas. ISBN 80-86762-00-9.

rozhlasu v Ústí nad Labem, jehož součástí byla i liberecká redakce. Publikace ovšem mapuje její historii jen do počátku nového tisíciletí. Informace o samostatném rozhlase v Liberci tak zcela absentují. Aktuálnější informace přináší publikace *Budovy, které mluví*¹⁴ autorského kolektivu Jan Herget, Ester Havlová a Martin Suchánek. Kniha vydaná vydavatelstvím Radioservis přináší informace o rozhlasových budovách v České republice. Publikace obsahuje velké množství fotografií, které nabízejí pohled do budov. Obsahově se kapitoly věnují samotným budovám, nikoli historii jednotlivých redakcí. Pro svou práci jsem publikaci využila především při popisu aktuální redakce libereckého rozhlasu a budovy, ve které sídlí. Zajímavá pro mě byla také pasáž, která popisovala proces výběru současné budovy rozhlasu v Liberci. Největší množství historických materiálů a informací ohledně liberecké redakce v minulém století jsem čerpala i z internetových zdrojů.¹⁵ Vlastní etnografickou zkušenost popisuje můj *badatelský deník*, jehož část přináším v příloze práce.

Část práce, v níž se věnuji sociální geografii kraje, chápu jako dialog, při němž na sebe reagují dvě metody. První představuje fakta ohledně regionů a druhá pak poznámky z badatelského deníku. To vše následně konfrontuji s obsahovou analýzou vysílání a zpětně ověřuji opět etnografickou zkušeností.

Metody obsahové analýzy čerpám z publikace Renáty Sedlákové *Výzkum médií: Nejužívanější metody a techniky*.¹⁶ Předmětem obsahové analýzy jsou data, která jsem nasbírala během praxe. Jedná se o podrobný výpis jednotlivých odvysílaných příspěvků zpravodajské redakce v měsíci září a říjnu roku 2021. Výpis obsahuje název příspěvku, datum, čas vysílání, autora, stručný obsah, téma a jméno respondenta, který v příspěvku figuruje. Veškerá data jsem sbírala z interního systému Open media, který Český rozhlas používá. Tento systém ovšem nedisponuje žádnou funkcí, která by dokázala získat veškerá data, jež člověk požaduje. Celý sběr dat tak proběhl manuálně. Jednotlivé informace jsem kopírovala do excelové tabulky, která je tedy zdrojem výzkumného vzorku. Je proto třeba počítat s určitým procentem chybovosti, které je odůvodněno manuálním sběrem dat. Vzhledem k manuálnímu sběru a také délce období, ze kterého je výzkumný vzorek, mohou být některé závěry obsahové analýzy zpochybnitelné.

¹⁴ HERGET, Jan. *Budovy, které mluví*. V Praze: Radioservis, 2018. ISBN 978-80-87530-93-1.

¹⁵ *Český rozhlas Liberec* [online]. [cit. 2022-04-12]. Dostupné z: <https://liberec.rozhlas.cz/>

¹⁶ SEDLÁKOVÁ, Renáta. *Výzkum médií: nejužívanější metody a techniky*. Praha: Grada, 2014. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-80-247-3568-9.

V rámci argumentace jsou data podpořena také poznatky z badatelského deníku a etnografickou zkušeností, kterou jsem po dobu svého působení v redakci získala.

1. Kraj na severu Čech a jeho rozhlas

1.1. Liberecký kraj

V předchozích letech bylo území na severu Čech součástí jiných krajů, nebo dokonce i jiných států, jako například v období druhé světové války. Ta se ostatně na území kraje velmi podepsala a zanechala stopy, které můžeme v rámci bývalé sudetské oblasti identifikovat dodnes. Ať už na obyvatelstvu nebo na osídlení. Samotný Liberecký kraj nicméně vznikl až v rámci reorganizace správních celků v roce 1948. Společně s ním pak vzniklo dalších 19 krajů. Od tohoto roku fungoval kraj samostatně až do roku 1960, kdy v rámci další reformy zanikl a stal se součástí Severočeského kraje. Liberec tak přišel o statut krajského města. Od 1. ledna 2000 při další změně územně správních celků byla existence samostatného Libereckého kraje obnovena a jeho krajským městem se opět stal Liberec.

Liberecký kraj je svou rozlohou 3163 km² s výjimkou Prahy nejmenším ze 14 krajů České republiky. Svým rozlehlejším sousedům, tedy Středočeskému, Ústeckému a Královéhradeckému kraji, ale dokáže obstojně konkurovat. Jedná se o příhraniční kraj, který sousedí hned se dvěma zeměmi, Polskem a Německem, a v regionu vzniká tzv. trojmezí. To má do značné míry vliv i na fungování vybraných mechanismů kraje. Liberecký kraj se rozprostírá na úplném severu České republiky a součástí jeho území je Česká kotlina, Jizerské hory, západní část Krkonoš a východní strana Lužických hor. Můžeme jej proto charakterizovat jako horský kraj. Tento charakter se částečně odráží do členění kraje na menší správní celky a také do osídlení jednotlivých částí. Horské oblasti jsou totiž z hlediska trvalého osídlení méně zalidněné.

Z hlediska správního dělení je Liberecký kraj je rozdělen do 4 okresů a dále pak do 10 správních obvodů obcí s rozšířenou působností. V rámci nich se pak dále dělí na 21 obvodů pověřených obcí. Pro mou práci jsou klíčové především okresy a dále pak 10 obvodů. Okresními městy jsou Liberec, který je zároveň i krajským městem, dále Jablonec nad Nisou, Česká Lípa a Semily. Celkem kraj disponuje 215 obcemi a žije v něm 442 476 obyvatel (prosinec 2020). Z hlediska urbanizace jsou na předních příčkách Liberec a Jablonec nad Nisou. Naopak Česká Lípa a Semily obzvlášť jsou okresy méně urbanizovanými. Podrobnějším charakteristikám těchto regionů se budu věnovat v dalších kapitolách. Průměrný věk obyvatel Libereckého kraje je 42,4 (31. 12.

2020)¹⁷ let, což je o dva roky méně, než je tomu ve většině ostatních krajů. Kraj je také relativně stabilní z politického hlediska. Vedení kraje je od roku 2012 (i v aktuálním volebním období 2018-22) v rukou strany Starostové pro Liberecký kraj, čímž se území odlišuje od jiných krajů, kde jsou ve vedení větší celostátní strany. Právě Starostové pro Liberecký kraj v čele s hejtmanem Martinem Půtou jsou pro aktuální charakteristiku kraje podstatným faktorem. Většina členů zastupitelstva i zástupci dalších funkcí jsou starostové obcí v kraji a mají tak za cíl jejich rozvoj a správné fungování. Zájem na lokální prosperitě a projektech podporujících malá města a jejich rozvoj je dost pravděpodobně jedním z důvodů, proč lze Liberecký kraj řadit k ekonomicky schopným a relativně bohatým krajům.

Z hlediska povrchu je kraj velmi rozmanitý. Liberecký kraj není typicky zemědělským krajem, přesto se zde některé plodiny pěstují. Na pouhých 19,6 % orné půdy jsou hlavní plodinou obiloviny a píce. Kraj se ale řadí mezi významné regiony v oblasti ekosystémů. V kraji je řada chráněných krajinných oblastí, národních rezervací a přírodních památek. Důvodem je také rozmanitost krajiny z hlediska podnebí a povrchu. Z rozmanitosti povrchu vycházejí i suroviny, které se na severu Čech těží. Jsou to především sklářské a slévárenské písky, na což přirozeně navazuje sklářský průmysl, který je pro kraj typický. Dále se v kraji těžily uranové rudy a dekorační kameny jako například liberecká žula. Nyní je lomová činnost zaměřena převážně na písky, šterkopísky a drčené kamenivo. Charakter kraje je ale do značné míry i průmyslový. Zmíněný sklářský průmysl po hospodářské recesi v roce 2008 značně upadl. Textilní průmysl, který byl pro kraj charakteristický, téměř vymizel. Nyní se tedy průmysl na severu Čech ubírá směrem zpracovatelským, a to v oblasti výroby automobilů a plastových či pryžových výrobků a součástek. V průmyslu také pracuje největší počet obyvatel Libereckého kraje. Z hlediska nezaměstnanosti se pak Liberecký kraj s hodnotou 3,54 procenta (31. 3. 2022) řadí přibližně na střed v porovnání s ostatními kraji.¹⁸

Zajištění kraje z hlediska vzdělávání je velmi dobré. Síť základních a středních škol pokrývá celý kraj a disponuje také několika středními uměleckými školami, které

¹⁷ Krajská správa ČSÚ v Liberci In: *Český statistický úřad* [online]2022 [cit. 2022-05-01]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xl>

¹⁸ Krajská správa ČSÚ v Liberci In: *Český statistický úřad* [online]2022 [cit. 2022-05-01]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xl>

mají nadregionální význam. Kraj má také jednu vysokou školu, a to Technickou univerzitu v Liberci. Stejně tak zdravotnická a sociální péče v kraji dosahuje velmi dobrých kvalit pokrytí celé oblasti. V kraji funguje devět nemocnic, v jejichž rámci jsou také specializovaná pracoviště s celorepublikovým dosahem. Například oddělení Chirurgie ruky ve Vysokém nad Jizerou. V kraji jsou také lázeňská města. Sociální péči zajišťuje několik ústavů, sociálních zařízení a center.

Silnou stránkou Libereckého kraje je jeho kulturní, historická i přírodní rozmanitost. Kulturně je kraj velmi pestrý. Divadla, galerie a muzea nejsou jen v krajském městě, ale jsou rozprostřena po celém území kraje. Dále pak kraj disponuje širokou škálou architektonických staveb od hradů, zámků, přes historická centra měst až po moderní architekturu. Dominantou architektury a zároveň cestovního ruchu je televizní vysílač na hoře Ještěd od architekta Karla Hubáčka, který se tyčí nad stotisícovým Libercem. Cestovní ruch je pro Liberecký kraj klíčový - ať už jsou to zmiňované architektonické památky, přírodní památky nebo sportovní příležitosti, které kraj na severu České republiky nabízí. Z tohoto důvodu je také řada obcí stále osídlena jen částečně. Řada z nich jsou totiž turistickými destinacemi nebo oblastmi oblíbenými pro chalupáře z jiných krajů, například z Prahy. V letním nebo v zimním období tak spousta objektů slouží k pronájmu nebo rekreaci.

Souhrn těchto informací bude dále podstatný pro sociálně-geografickou charakteristiku Libereckého kraje, která je součástí mého výzkumu. Využiji především informace o geografii, ale využiji také data ohledně školství nebo nezaměstnanosti.

1.2. Rádio pod Ještědem

1.2.1. Historie rozhlasu v Liberci

Z hlediska mediálního pokrytí je Liberecký kraj relativně dobře zajištěn. Co se tištěných médií týká, je Liberecký kraj pokryt i některými celostátními deníky a magazíny, jako je například MF Dnes, která má v Liberci vlastní redakci. Z regionálních médií je region mapován sítí tiskovin s názvem Deník, tedy Liberecký deník, Českolipský deník, Jablonecký deník, Turnovský a semilský deník a také Krkonošský deník. Regionální zpravodajství veřejnoprávních médií pokrývá redakce České televize, kde působí trojice redaktorů Barbora Silná, Jana Šrámková a Tomáš Mařas, který mimo to pracuje i jako redaktor Českého rozhlasu Liberec. Oblast je ale spravována i soukromými médii, jako

je TV Nova nebo CNN Prima News. Soukromá média působí i v oblasti auditivních médií. Na severu Čech vysílá soukromé Hit rádio a Rádio Blaník Liberec na frekvenci bývalého Rádía Contact Liberec. Oběma ale konkuruje regionální stanice veřejnoprávního rozhlasového média, Český rozhlas Liberec. Jeho historie zatím nebyla nikde souhrnně popsána, rekonstruuji ji tedy v této podobě poprvé. Primární výzkum zahrnul jak již existující tištěné publikace (*Od mikrofonu k posluchačům: z osmi desetiletí českého rozhlasu; Budovy, které mluví*), tak i množství pramenného materiálu, jako jsou Ročenky Českého rozhlasu z let 2006 a 2016.

Historie rozhlasového vysílání ze severu Čech sahá už do roku 1935, kdy byly zaznamenány první úvahy o rozhlasovém vysílání. První pravidelné vysílání z Libereckého kraje bylo zahájeno 23. ledna 1946. Tehdy se vysílalo z budovy městské knihovny v Moskevské ulici, kde dnes sídlí Naivní divadlo. Od roku 1947 pak bylo liberecké vysílání zařazeno i do celostátní sítě Československého rozhlasu. Rok 1948 je pro liberecký rozhlas velmi důležitý, protože se v tomto roce redakce přesunula do Elgrovy vily nedaleko liberecké ZOO. Německá vila se stala sídlem libereckého rozhlasu na několik dalších let. V 50. letech byla liberecká redakce součástí budovatelského rozhlasu, který se soustředil především na centralizaci. „*Krajským studiím bylo uloženo, aby šířily ústřední program, plnily programové úkoly přidělené jim jednotlivými hlavními redakcemi a vysílaly v určené jim době krajsový program, zaměřený k podpoře budovatelského úsilí kraje,*“ uvedl tehdejší náměstek předsedy Čs. výboru pro rozhlas a televizi Miroslav Vrabec.¹⁹ Od roku 1956 vysílal Český rozhlas v rámci celorepublikového vysílání, a to vždy od 14:30 do 16 hodin ve všední dny a v neděli jen od 14 do 16 hodin a obsah vysílání byl převážně ve prospěch tehdejší vlády státu: „*Samotné slovesné vysílání, většinou zpravodajství, bylo plně v intencích padesátých let. Zaznamenávalo budovatelské nadšení, socializaci zemědělství a hlavně politické dění, úspěšné činy strany a vlády atp.*“²⁰

Vysílání samostatné liberecké redakce bylo ale v roce 1960 ukončeno, a to z důvodu reorganizace správních celků a vzniku Severočeského kraje, který sloučil dohromady bývalý Ústecký a Liberecký kraj. Od roku 1960 se tedy z Liberce stalo

¹⁹ JEŠUTOVÁ, Eva, 2003. *Od mikrofonu k posluchačům: z osmi desetiletí českého rozhlasu*. Praha: Český rozhlas, s. 247. ISBN 80-86762-00-9.

²⁰ JEŠUTOVÁ, Eva, 2003. *Od mikrofonu k posluchačům: z osmi desetiletí českého rozhlasu*. Praha: Český rozhlas, s. 558. ISBN 80-86762-00-9.

detašované pracoviště Ústeckého rozhlasu²¹. Ve městě pod Ještědem působila skupina zpravodajsko-publicistických redaktorů, kteří svými příspěvky doplňovali ústecké vysílání po dobu téměř deseti let. Liberecké studio přispělo značnou měrou i ke zkvalitnění literárně dramatické tvorby v Českém rozhlase. Důležitou osobou je režisér Pavel Michal, který spolupracoval s herci libereckého Divadla F. X. Šaldy.²² Na vzniku rozhlasových her a literárně-dramatických pásem měl také velký podíl zvukař Zdeněk Flekna.²³ Tato tvorba nicméně nebyla ze strany ústeckého vedení příliš podporována, a proto relativně brzy zanikla. V polovině 60. let vznikla také publicistická redakce, která měla za úkol doplňovat zpravodajství. Skupina redaktorů pod vedením Jiřího Rumla vytvářela dvacetiminutové kritické pořady, které se věnovaly aktuálním tématům z oblasti životního prostředí, ekonomiky a dalších. Vrcholem tvorby této redakce byl rok 1968. Krátce po něm v návaznosti na srpnové události musela tato redakce nakonec svou činnost ukončit.²⁴

Rok 1968 byl pro liberecký rozhlas velmi důležitý. Během srpnových událostí totiž v Liberci pobýval i disident Václav Havel se svou ženou Olgou a přítelem, hercem Janem Třískou. Krátce po invazi sovětských vojsk se vydali do libereckého rozhlasového studia v Elgrově vile a odvysílali prohlášení občanům, které bylo dlouho považováno za ztracené, nicméně v roce 2013 se ho podařilo nalézt. Na srpnové události Václav Havel vzpomíná také v rozhovoru s Karlem Hvíždálou „Dálkový výslech“: *„Byli jsme s mou ženou a Janem Třískou tu noc náhodou v Liberci u našich tamějších přátel a zůstali jsme tam potom celý ten dramatický týden, protože naši přátelé nás okamžitě integrovali do libereckého odbojového dění, smím-li to tak nazvat. Působili jsme v tamějším rozhlase, já psal každodenní komentáře, Honza je předčítal, vystupovali jsme i v televizním studiu, narychlo zřízeném na Ještědu... Lidé nám do rozhlasu nosili potraviny, květiny, léky, aniž jsme co z toho potřebovali; když nebylo pár hodin slyšet Třísku z rádia, bombardovali rozhlas telefonickými dotazy, co s námi je; budova rozhlasu byla obklopena obrovskými transportéry s velkými betonovými kvádry, které měly zabránit jejímu dobytí; různé fabriky nám daly závodní průkazy, abychom se v případě osobního ohrožení mohli skrýt mezi dělníky.“*²⁵ Podruhé hlas Václava Havla zazněl z libereckého studia v roce 1968, kdy zde natočil

²¹ Tamtéž

²² Tamtéž

²³ Tamtéž

²⁴ JEŠUTOVÁ, Eva, 2003. *Od mikrofonu k posluchačům: z osmi desetiletí českého rozhlasu*. Praha: Český rozhlas, s. 559. ISBN 80-86762-00-9.

²⁵ HAVEL, Václav a Karel HVÍŽDALA. *Dálkový výslech: rozhovor s Karlem Hvíždálou*. Voznice: LEDA, 2015. ISBN 978-80-7335-398-8.

Čechy krásné, Čechy mé. Jednalo se o součást projektu Semestr experimentální tvorby²⁶. Havlův pořad byl koláží zvuků, která mísila nahrávky politiků a lidské zvuky zažívání.²⁷

Publicistická redakce zanikla po srpnových událostech roku 1968. Elgrova vila se poté stala nechvalně proslulým centrem pro školení rozhlasových kádrů na začátku normalizace. V devadesátých letech v budově rozhlasu krátce působilo experimentální Audiostudio, které vedl básník Václav Daněk. V tomto období ale na Liberecku pracovali pouze tři redaktori, a proto byla nakonec Elgrova vila prodána.

V roce 1999 se redakce Českého rozhlasu v Liberci obnovila. Stalo se tak na základě vzniku samostatného Libereckého kraje. Odnož ústeckého rozhlasu tehdy sídlila v budově Lidových sadů nedaleko ZOO. Tehdejší šéfredaktorkou byla Ivana Bernáthová, která musela postupně začít řešit nové prostory pro Český rozhlas Sever, což byl od 1. října 2002 nový název stanice. Výsledným řešením byla koupě řadového domku na okraji Liberce v Zeleném údolí. Hrubá stavba, kterou Český rozhlas zakoupil, prošla úpravami a během čtyř let měli „rozhlasáci“ vlastní studio. „Od sousedních rodinných domů se ten rozhlasový liší pouze sjednocenou žlutou fasádou, poutačem s názvem stanice a odlišně dělenými okny... Vnitřní uspořádání si zachovalo hodně z původních dispozic rodinného domu,“²⁸ popisuje budovu publikace Rozhlas: Budovy, které mluví. V roce 2006 se tedy liberecká redakce Českého rozhlasu Sever přesunula na okraj Liberce do vlastního studia. Náš žlutý „domeček“ v Modré ulici v Zeleném údolí má dvě špičkově vybavená studia vhodná pro výrobu a vysílání pořadů s využitím nejmodernějších technologií.²⁹

²⁶Čechy krásné, Čechy mé (1969, 1991, 2008) In: *Panáček v říši mluveného slova* [online] 2006. [cit. 2022-04-12]. Dostupné z: <http://mluveny.panacek.com/literarni-pasma/2336-cechy-krasne-cechy-me-1968.html>

²⁷Čechy krásné, Čechy mé In: *Knihovna Václava Havla* [online]. 2011 [cit. 2022-04-12]. Dostupné z: <https://www.vaclavhavel.cz/cs/index/novinky/179/cechy-krasne-cechy-me.html>

²⁸HERGET, Jan. *Budovy, které mluví*. V Praze: Radioservis, 2018, s. 112. ISBN 978-80-87530-93-1.

²⁹*Ročenka Českého rozhlasu*, 2006 [online]. Český rozhlas, s. 60 [cit. 2022-04-12]. Dostupné z: <https://informace.rozhlas.cz/sites/default/files/documents/02152204.pdf>

Obrázek 1: Budova Českého rozhlasu Liberec

Zdroj: BAALBAKI, Khalil. Redakce Českého rozhlasu Liberec sídlí v Zeleném údolí v Liberci, v Modré ulici. In: Český rozhlas Liberec [online]. [cit. 2022-05-01]. Dostupné z: <https://liberec.rozhlas.cz/cesky-rozhlas-liberec-6019746#&gid=1&pid=1>

Důležitý zlom nastal v roce 2016, kdy bylo zahájeno regionální vysílání pouze pro Liberecký kraj, a to konkrétně 2. listopadu 2016³⁰. Od tohoto data nese stanice název Český rozhlas Liberec. Zpravodajství z regionu stanice vysílá každý den od 5 do 18 hodin, poté se vysílání přepíná na celoplošné zpravodajství se sídlem v Praze. Stanice Českého rozhlasu v Liberci disponuje dvěma vybavenými studiemi s vlastní režii, dále pak skupinou redaktorů, moderátorů a publicistů, kteří připravují obsah pro posluchače z Libereckého kraje. Ředitelem stanice je v době vzniku této diplomové práce Milan Knotek a šéfredaktorem Pavel Kudrna.

1.2.2. Redakce zpravodajství

Pro tuto práci je klíčové charakterizovat redakci zpravodajství Českého rozhlasu Liberec. V předchozí kapitole jsem uváděla, že zpravodajství z Liberecka tvořila část redaktorů, kterých nikdy nebylo příliš velké množství, ale vždy byli součástí regionální stanice. Nyní je situace poněkud odlišná. Český rozhlas Liberec je samostatná instituce,

³⁰ *Ročenka Českého rozhlasu, 2016* [online]. Český rozhlas, s. 3 [cit. 2022-04-12]. Dostupné z: <https://informace.rozhlas.cz/sites/default/files/documents/03876324.pdf>

kteřá má své vlastní vedení, zaměstnance a prostory. Naopak zpravodajská redakce formálně spadá pod celoplošné zpravodajství Českého rozhlasu se sídlem v Praze. Vedením zpravodajství tak není vedení stanice, ale lidé v Praze. Liberecká redakce zpravodajství je zároveň specifická i v tom, že částečně spadá pod vedení zpravodajství v Ústí nad Labem (tam je Český rozhlas Sever), které řídí Tomáš Šácha. Libereckým editorem, tedy hlavní zodpovědnou osobou za veškerou tvorbu redakce, je Michal Jemelka. Ten řídí tým redaktorů, kteří mají za úkol vytvářet zprávy, reportáže, živé vstupy, montáže a další příspěvky. Ty se poté vysílají v rámci zpravodajské relace na regionální stanici. V některých případech se příspěvky nabízejí nebo přímo natáčejí na vyžádání pražské redakce, která je následně zařadí do celoplošného zpravodajského vysílání například na Radiožurnál nebo třeba na Vltavu. Primárně ale redaktoři tvoří příspěvky pro stanici, tedy pro Český rozhlas Liberec. Pojem „pro stanici“ je ve slangu redaktorů zcela zažitý, jak také píšu ve svém badatelském deníku.

Redakce Českého rozhlasu v Liberci disponuje několika služebními vozy, které může využívat jak ona, tak i redakce zpravodajství. Zatímco redaktoři stanice vyjíždějí automobilem často za nějakou z reportáží nebo živým vstupem, redaktoři zpravodajství auta využívají téměř pro veškerou svou práci. Služební automobil disponuje čtečkou čipu, který vlastní každý zaměstnanec a tím se načítají kilometry, které v rámci služebních účelů projel. Zároveň se tak eviduje, kdo s autem jezdil. Podstatou této informace je skutečnost, že je tedy redaktorům umožněno dostatečně mapovat celý kraj, protože jim rozhlas umožňuje využívat služební automobily.

Práce redaktorů v libereckém zpravodajství je rozdělena podle oblastí, ale i podle témat. V redakci sedí editor Michal Jemelka, který má na starost vedení celého týmu a zároveň schvaluje témata. Závisí tedy na něm, která témata budou odvysílána a která nikoli. Píšu o tom i ve svém badatelském deníku: „Vybrala jsem si tuto akci. Editor mi návrh schválil.“³¹ Schvalování témat závisí na dvou základních ukazatelích: zda je informace z relevantního zdroje a zda se nejedná o reklamu či propagaci. Jako zdroj se využívá ve velké většině databáze ČTK nebo webové stránky měst a organizací. „Editor mi přeposlal e-mail z infobanky ČTK. Ta slouží jako jeden ze zdrojů informací pro zpravodajství. Český rozhlas má speciální přístupové údaje do této databáze,“³² popisují

³¹ Badatelský deník 3.9.2020

³² Badatelský deník 2.9.2020

ve svém badatelském deníku. Kromě schvalování připravuje editor i sám některé z příspěvků, ale jejich četnost není nijak výrazná. Spíš se jedná o práci, kterou musí vykonat místo jiných redaktorů, kteří zrovna nemají čas nebo musí být na jiném místě. Jeho tvorba nicméně není soustředěna jen na Liberec, ale na celý kraj. Ve sledovaném období září-říjen 2021 vytvořil tým celkem 88 příspěvků. Důležité jsou v předvolebních obdobích především medailonky kandidátů, které Michal Jemelka připravuje. Je to formát, který vzniká v rámci regionální redakce a slouží jako prezentace kandidátů.

Další zaměstnankyní, která vykonává svou práci z redakce, je příložnice Jana Švecová. Název její pozice je odvozen od tzv. příložnických vstupů, které se přikládají do ranního proudu vysílání. Týkají se aktuálních témat nebo událostí. Během dne také Jana chystá odpolední souhrn aktuálního dění pro moderátora. Ve zbylém čase se věnuje psaní zpráv. Její práce je ale stejně jako editorova celokrajská, není tedy vymezena jen na jednu oblast. Jako stážistka jsem měla možnost si práci příložnice vyzkoušet a mám tedy zkušenost s tím, jakým způsobem se příspěvky a vstupy připravují. Píšu o tom i v rámci svého badatelského deníku. „Dnes jsem opět za Janu četla oba příložnické vstupy a připravovala je znovu na další den. Pracovala jsem také na textech pro moderátora.“³³ Stejně jako příložník i redaktor kulturního zpravodajství pracuje na ploše celého kraje. V období mé praxe byla na této pozici Lucie Fürstová, která později přešla na pozici klasické redaktorky a její pozici převzal Tomáš Mařas. Zbytek redaktorů už si dělí jednotlivá témata a oblasti, které spravují. Tomu se budu věnovat podrobněji v dalších kapitolách.

³³ Badatelský deník 17.6.2021

2. Sociální geografie Libereckého kraje

2.1. Struktura české společnosti

Chceme-li zkoumat, jakým způsobem se sociální geografie promítá do tvorby zpravodajské redakce, je nutné se věnovat nejprve samotné sociální geografii. Naše společnost má mnoho rozdílných skupin, které mezi sebou mají vztahy a vzájemně se ovlivňují. Abychom mohli hledat problematická místa a ohrožené skupiny české společnosti, potažmo obyvatel Libereckého kraje, musíme nejprve stanovit nějaké základní dělení, kterým budeme naši společnost třídit. V této kapitole se se tedy budu věnovat charakteristickým jevům a vlastnostem, které daná skupina obyvatel má. Vycházet budu z výzkumu pro Český rozhlas, který připravili sociologové Paulína Tabery, Martin Buchtík, Tomáš Dvořák, Matouš Pilnáček a Daniel Prokop, kteří se pokoušeli popsat strukturu společnosti v České republice. Data pro tento výzkum nasbíraly agentury MEDIAN a STEM/MARK, které během června 2019 předložily dotazník celkem 4039 lidem z obcí napříč Českou republikou.³⁴

Jak uvádí titulek serveru irozhlas.cz, „česká společnost se nedělí na dva tábory, ale do šesti tříd“³⁵. Dělení společnosti je tedy podle tohoto výzkumu relativně rozsáhlé. Každá z nich má svá určitá specifika a problémy, se kterými se musí potýkat. Důležitými ukazateli pro rozdělení společnosti do šesti skupin jsou tři typy kapitálu podle francouzského sociologa Pierre Bourdieua.³⁶ Podstatný z jeho pohledu totiž není jen ekonomický kapitál, ale také kapitál sociální a kulturní. Díky kontaktům, které máme, můžeme lépe spolupracovat s dalšími lidmi, můžeme si vzájemně pomáhat a lépe čelit krizím. Záleží také na vazbách, které si s dalšími lidmi vytváříme. Z hlediska kulturního kapitálu se pak musíme zaměřit na to, jaké mají lidé vzdělání, jak se obecně orientují v kultuře a celé společnosti. Vzdělání hraje velmi výraznou roli v budování tohoto kapitálu, protože se ve školách učíme nejen danému oboru, ale zároveň získáváme obecný přehled a budujeme si potřebné kontakty a vazby. Podobně definuje podmínky

³⁴ Unikátní výzkum: česká společnost se nedělí na dva tábory, ale do šesti tříd. Zjistěte, do které patříte vy In: *iRozhlas.cz* [online]. 2019 [cit. 2022-03-27]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/ceska-spolecnost-vyzkum-tridy-kalkulacka_1909171000_zlo

³⁵ tamtéž

³⁶ BOURDIEU, Pierre, 1987. *Distinction: A Social Critique of the Judgement of Taste*. Harvard University Press. ISBN 9780674212770.

existence tříd Daniel Prokop: „Politické postoje a životní spokojenost a aspirace se neřídí zdaleka jenom číslem na účtu, ale rovněž pocitem jistoty vlastní pozice, pocitem docenění a nadějí, že mohu dál růst. Proto se velmi liší i postoje jednotlivých tříd.“³⁷ Třídy, které sociologové v rámci výzkumu identifikovali, jsou v některých aspektech stejné nebo podobné, v jiných jsou naopak zcela odlišné. Rozdíly můžeme pozorovat i na ploše regionů. Právě velká regionální odlišnost vede i k poměrně značným výkyvům a nerovnostem mezi jednotlivými obyvateli, což by se mohlo do značné míry projevit i na míře pokrytí dané oblasti z hlediska zpravodajství. Případně by to mohlo ovlivnit témata, která jsou z dané oblasti zpracovávána. Míra nezájmu o aktuální dění by totiž mohla do značné míry zasáhnout i do motivace redaktorů a nabídky témat z dané oblasti. Je tedy otázkou, zda je zpravodajství tímto problémem ovlivněno nebo zda na něj tento jev nemá vliv a médium dále plní své úlohy v plném rozsahu.

Zmíněný výzkum identifikoval šest základních tříd:

- Zajištěná střední třída - lidé ve vyšším středním věku se středním a vyšším vzděláním, často lékaři, právníci
- Nastupující kosmopolitní třída
- Tradiční pracující třída
- Třída místních vazeb
- Ohrožená třída
- Strádající třída

Výzkum, který zde zmiňuji, je důležitý především pro pochopení fungování české společnosti. Na základě jednotlivých tříd lze demonstrovat rozmanitost společnosti. Lidé se nedělí jen na vyšší, střední a nižší třídu, ale do mnohem konkrétnějších skupin. Pro tuto práci je dělení společnosti důležité především pro sociálně geografickou

³⁷PROKOP, Daniel. Slepé skvrny: o chudobě, vzdělávání, populismu a dalších výzvách české společnosti. Druhé, rozšířené vydání. Brno: Host, 2020, s. 29. ISBN 978-80-275-0308-7.

charakteristiku regionu. Během svého výzkumu popisují složení obyvatelstva v jednotlivých oblastech a snažím se identifikovat potenciální slepá místa. V různých částech regionu žijí odlišní obyvatelé, což lze právě vysvětlit i díky třídnímu dělení, které do velké míry vychází z míry dostupnosti a také příležitostí pro budování všech tří typů potenciálu.

2.2. Sociální geografie Libereckého kraje

Liberecký kraj je z hlediska rozlohy nejmenším krajem v České republice s výjimkou Prahy. Významnou roli pro tento kraj hraje euroregion Nisa, kterého je součástí. V Libereckém kraji je několik větších měst, ve kterých žijí obyvatelé různých tříd. Z pohledu sociologického výzkumu Daniela Prokopa a spol. je v Libereckém kraji zastoupeno všech šest tříd, které v rámci výzkumu popsali. V kraji žijí lidé, kteří patří do dvou vyšších středních tříd, všechny skupiny spadající do nižší střední třídy a nechybí ani třída strádající. Zaměřím-li se na příležitosti, jak rozvíjet jednotlivé kapitály, na kterých je výzkum vystavěn, mohu uvést několik poznatků. V kraji je relativně velké množství zaměstnavatelů. Ať už jsou to průmyslové oblasti nebo například zaměstnavatelé v cestovním ruchu, který je díky charakteru kraje velmi důležitý. Má ale i určitá negativa, jako je například sezónní nezaměstnanost. Ta může nastat například u vlekařů z lyžařských středisek, kteří pracují převážně v zimním období a přes letní měsíce nemohou najít zaměstnání.

Sociální kapitál se do značné míry odráží od nabytého vzdělání, protože kontakty si lidé utvářejí během studia. Je možné je také nabyt například v rámci sousedských vazeb nebo vazeb v zaměstnání. V tomto směru Liberecký kraj nabízí řadu možností pro své obyvatele. Vzdělání je v kraji pokryto všemi stupni od rozvité sítě MŠ, ZŠ, přes středoškolské vzdělávání po univerzitu. Průměrný věk obyvatel v kraji je nižší než v ostatních krajích. Z toho tedy můžeme odvodit, že v kraji žije relativně dost lidí mladé generace, kteří pravděpodobně měli příležitost nabyt v rámci vzdělávání alespoň částečné jazykové a počítačové dovednosti, což jim umožňuje lepší podmínky při hledání práce. Vzhledem k turistickému charakteru kraje je Liberecký kraj také dostatečně vybaven pro rozvoj kulturního kapitálu. V kraji je několik divadel, ať už divadlo F. X. Šaldy v krajském městě Liberci nebo městská divadla napříč krajem. Dále pak několik kin, muzeí, galerií či hradů a zámků. To vše přispívá k rozvoji kulturního kapitálu.

Kraj má celkem čtyři okresy. Situace v nich je ale odlišná. Jsou města, která jsou z hlediska občanské vybavenosti zcela pokryta a nabízejí veškeré služby, které jsou potřeba k rozvoji kapitálů. Příkladem je krajské město Liberec, kde je občanská vybavenost zcela zajištěna. Ať už se jedná o počet pracovních míst, kulturní vyžití nebo možnosti vzdělávání. Ačkoli celková situace kraje není nijak alarmující, najdeme řadu lokalit, ve kterých je vysoká koncentrace obyvatel, kterým hrozí sociální vyloučení nebo už dokonce vyloučení jsou. Kromě okresu Semily jsou místy rizikové všechny zbylé tři okresy. Důvody tohoto vyloučení mohou být různé. Podstatnou roli hraje lokalita, která může způsobovat nedostatek možností, například pokud se jedná o periferii. Typickými periferiemi jsou vesnice nedaleko hranic na severu kraje, jako Bulovka, Habartice nebo Dolní Řasnice. Rozdíly mezi jednotlivými třídami, potažmo obyvateli lokalit, můžeme identifikovat například v zájmu o politiku nebo ve vnímání aktuálního dění. Jak píše Daniel Prokop, „celkově nejskeptičtější a nejautoritářštější je strádající třída... ohrožená třída s ní sdílí nedůvěru v politiku, sklon k jistým formám populismu, negativní hodnocení polistopadového vývoje, důraz na snížení nerovností a malý zájem o politické dění.“³⁸ Lidé, kteří se potýkají s problémy, dost často nemají chuť řešit problémy jiných nebo témata z politiky, protože často nemají v instituce vedoucí stát důvěru. To se následně může projevit i nedostatečným čerpáním informací z relevantních zdrojů, případně úplnou ztrátou zájmu o zpravodajství. Lidé v těchto třídách jsou zkrátka frustrováni a nejeví zájem o správné informace, potažmo o jejich hledání. Tato frustrace a nezájem by se následně mohla promítnout i do tvorby regionálního zpravodajství, a to konkrétně v tom, že by danou lokalitu mohlo zpravodajství vyloučit, případně selektovat témata pouze na určité okruhy, například na kriminalitu nebo rostoucí nezaměstnanost.

Zajímala jsem se, jakým způsobem redakce Českého rozhlasu Liberec, kterou jsem v rámci své praxe navštívila, pracuje s těmito vyloučenými lokalitami nebo jakým způsobem se snaží oslovit lidi, kteří jsou součástí nižších tříd naší společnosti. V následujících částech se tedy pokusím pomocí obsahové analýzy najít souvislosti mezi sociální geografii jednotlivých okresů a daty, která vycházejí ze dvou vysílacích měsíců a nesou veškeré informace o příspěvcích, jež redakce v tomto období vytvořila. Zaměřím se na četnost příspěvků z dané oblasti, redaktory, kteří na příspěvcích

³⁸ PROKOP, Daniel. Slepé skvrny: o chudobě, vzdělávání, populismu a dalších výzvách české společnosti. Druhé, rozšířené vydání. Brno: Host, 2020, s. 30. ISBN 978-80-275-0308-7.

pracovali, formáty a v neposlední řadě témata příspěvků, která by se do značné míry mohla od sociální geografie a problematiky vyloučených oblastí a periferií odrážet.

3. Zpravodajské pokrytí Libereckého kraje

Nyní se dostávám k obsahové analýze. Budu zkoumat jednotlivé proměnné, které se objevují v rámci výzkumného vzorku, a popíšu jejich motivaci, případně odůvodnění. Zaměřím se postupně na okresy, ze kterých jsou příspěvky, jejich formát, redaktory, kteří příspěvky vytvořili, stručný popis tématu a také konkrétní lokalitu, které se příspěvek věnuje. Řídit se budu kódovacím klíčem, který jsem již popsala v rámci metodologie.

3.1. Zpravodajství z okresů z hlediska redaktorských kompetencí

V předchozích částech jsem psala o tom, že redaktoři libereckého zpravodajství si práci dělí. Zatímco editor Michal Jemelka, příložnice Jana Švecová a redaktor kultury Tomáš Mařas mají volnou ruku při výběru témat, zbytek redaktorů pracuje pouze na určité oblasti nebo stanovených obsazích zpravodajských příspěvků. Mohlo by se zdát, že je jejich práce rozdělena podle okresů. Není to ale úplně pravda. Ze své zkušenosti, kterou mám z praxe, vím, že redaktoři si práci dělí více podle témat než podle územních celků, tedy okresů. Jediný, kdo má ve své kompetenci dění z celého okresu, je redaktor Jiří Jelínek, který má na starosti celý okres Česká Lípa. Je také zajímavé, že jako jediný nedojíždí do Liberce, ale veškeré věci vyřizuje po telefonu. Zajímalo mě, zda se to děje kvůli situaci s pandemií covid-19, ale editor mi vysvětlil, že je to systém, který takto fungoval i před pandemií. Druhou redaktorkou, která své příspěvky tvoří na základě územního dělení, je Lucie Fürstová. Ta má sice ve své kompetenci oblast cestovního ruchu v Českém ráji, město Liberec, ale mezi její lokality patří také Semilsko a Turnovsko, které jiné redaktorky příliš nezpracovávají. Například oblast zdravotnictví, které má na starosti Eva Malá, zpracovává na Semilsku právě Lucie Fürstová.

Data o první proměnné přikládám v tabulce, kterou dále interpretuji.

proměnná	popis	kód	popis	počet
P1	okres	1	Liberec	650
		2	Jablonec nad Nisou	375
		3	Semily	179
		4	Česká Lípa	377
		5	Liberecký kraj	503
		6	Polsko	77

Tabulka 2: Počet příspěvků z jednotlivých okresů

Kladla jsem si otázku, zda se fakt, že vybrané lokality zpracovává pouze jeden redaktor či redaktorka, odráží v počtu příspěvků z daného okresu. Zdálo by se, že ano. Redaktoři mají dostatek zdrojů, které jsou vzájemně propojené, respondentů, kteří se vzájemně znají, a pokrytí oblasti tak může být velmi intenzivní. Po analýze výzkumného vzorku, kdy jsem se zaměřila na proměnnou P1 (okres), jsem ale zjistila, že moje teze do značné míry neplatí. Počet příspěvků z okresu Česká Lípa, který spravuje jeden redaktor Jiří Jelínek, opravdu není nijak převažující. Z celkového počtu 2163 příspěvků bylo z okresu Česká Lípa příspěvků celkem 378, což tvoří 17,4 procent všech příspěvků. Tato lokalita se tedy v kvantitě příspěvků výrazně nevymyká, není rozhodně nejlépe zmapovaná. Nijak lépe na tom není ani okres Semily, který většinou mapuje redaktorka Lucie Furstová sama. Vybraná témata nebo důležitější události obstarávají i ostatní redaktorky, stále ale má převahu Furstová. Tento okres je ovšem v rámci celého zpravodajství nejméně pokryt. Se svými 179 příspěvky velmi zaostává za zbylými okresy. Jaký je důvod malého množství příspěvků? Domnívám se, že jedním z důvodů by mohla být vzdálenost okresu od redakce. Zatímco Liberec nebo Jablonec nad Nisou jsou v dojezdové vzdálenosti do 20 minut, Semily jsou od Liberce vzdáleny hodinu jízdy autem. Zajímavé také je, že ačkoli jsou Semily okresním městem, mnohem více se vyskytují témata z Turnova. Těmito diskrepancím se budu konkrétněji věnovat až u proměnné zkoumající lokalitu (P5).

Moje další otázka byla, jestli zpravodajství z libereckého okresu převažuje nad ostatními okresy, když redakce sídlí přímo v Liberci. Dostupnost lokality je tak pro redaktory velmi příznivá a mají možnost ji mapovat intenzivněji. Zároveň si redaktoři mohou mezi sebou předávat informace o nastávajících událostech, protože se v rámci území pohybují všichni, zatímco zmiňovanou oblast Semilská nebo Českolipska spravuje vždy jeden člověk. Moji tezi analýza dat potvrdila. Počet libereckých příspěvků převažuje nad všemi okresy. Počtem 650 příspěvků převažuje i nad příspěvky týkajícími

se celého kraje, kterých je v rámci výzkumného vzorku také opravdu velké množství. Z toho tedy docházím k závěru, že na četnost příspěvků má vliv, jak daleko jsou od sídla redakce a kolik lidí danou lokalitu mapuje.

Zmínila jsem také příspěvky, které se věnují celému Libereckému kraji. Těch je velké množství. V rámci dvou sledovaných měsíců jsou z hlediska počtu hned na druhém místě, a to s konkrétním číslem 503 příspěvků. Regionální zpravodajství tak do značné míry informuje o celé lokalitě, nikoli o jejích dílčích částech. Pokud se ale zaměřím na konkrétní počty, je nejvíce zastoupen okres Liberec, po něm následuje okres Jablonec nad Nisou, okres Česká Lípa a jako poslední je okres Semily. Zároveň ale počet příspěvků neznámá, že je celý okres dostatečně zmapován, protože z pouhého množství příspěvků nemůžeme určit jejich rozvrstvení. Konkrétní počty jsem vyplnila do kódovací tabulky.

3.2. Formát

Jako další jsem analyzovala proměnnou P2, kterou jsem nazvala formát. Zaměřuji se na to, jaký formát mají dané příspěvky, případně jak se formát v průběhu mění a na čem závisí. Využívám důsledně pojem formát, přestože z hlediska rozhlasové teorie jde spíše o žánry.³⁹ V některých případech tradiční (reportáž, zpráva), v jiných jde o hybridní žánry, které vycházejí spíše z pracovních zvyklostí a pracovního žargonu. Z něj přejímám i méně přesný pojem formát, který je později i součástí mého badatelského deníku a lépe odpovídá denním rutinám stanice.

Formátů je celkem šest a často na sebe velmi úzce navazují. Formáty jsou důležité i při tvorbě zpravodajství a následném programování vysílání. Redaktoři proto musí při výrobě příspěvků řádně vyplnit kolonku žánru v systému open media, ve které se příspěvky tvoří. Kromě formátu se do kolonek vyplňuje také jméno redaktora, téma příspěvku a stanice, pro kterou je příspěvek určen. O redaktorech a tématech budu ale psát až v dalších kapitolách této práce.

³⁹MARŠÍK, Josef, Zbyněk ČERNÍK, Roman STUPKA a Jitka ŠKÁPÍKOVÁ. *Výběrový slovníček termínů slovesné rozhlasové tvorby*. Praha: Sdružení pro rozhlasovou tvorbu, 1999. ISBN 80-238-5619-7

První z formátů je *reportáž*, která je v rámci zpravodajské redakce méně častým formátem. Zpravidla se reportáže točí během kulturních akcí nebo při některých důležitých událostech. Reportáže připravují i redaktoři publicistiky přímo ze stanice. Na rozdíl od nich jsou ale zpravodajské reportáže převážně informativní, nikoli edukační. Redakce zpravodajství má také zcela jiné podmínky na délku reportáže. Zatímco publicisté mohou svůj příspěvek zpracovat třeba i na pět minut, reportáž ze zpravodajské redakce musí mít maximálně 2 minuty. Mnohdy jsou tak redaktoři nuceni i zásadní pasáže vystříhat nebo případně upravit rychlost přehrávání. To je ale pouze krajní a také ojedinělá možnost. Mnohem častější je v praxi vystřížení méně zajímavých nebo nepodstatných částí. Stříh se provádí v programu Sound Forge, ke kterému má Český rozhlas zakoupenou licenci. Z etnografické zkušenosti vím, že redaktoři mnohdy reportáž natáčejí podle předem připraveného scénáře nebo plánu daných částí. Někteří z nich ale naopak pracují s větším množstvím materiálu a posléze jej třídí. „Materiálu mám hodně, ale s tím jsem počítala dopředu. Rozepsala jsem si, jaké části chci v reportáži mít, a našla je v nahrávce. Vzhledem k tomu, že jedna část je méně kvalitní, musela jsem poměrně dost stříhat,“⁴⁰ popisují svou zkušenost ve svém badatelském deníku. Vybrané reportáže se také vytvářejí přímo pro Radiožurnál, což pro redaktory znamená další zkrácení stopáže na jednu minutu a třicet sekund. V případě, že je reportáž na objednávku, mohou s kratší stopáží počítat, ale pokud si zpravodajství Radiožurnálu reportáž vybere dodatečně, musí se původní verze pro liberecké zprávy znovu přestříhat a zkrátit na požadovaný čas. Domluva mezi Libercem a Prahou většinou probíhá telefonicky. Pražský editor zavolá do Liberce a reportáž si buď dopředu vyžádá, nebo požaduje zkrácení již hotové reportáže. S formátem reportáže se pojí i formát *montáž*. Zatímco reportáž je vždy z jednoho místa, montáž pracuje s více lokacemi a mnohdy řeší určitou problematiku, nikoli jednodenní akci nebo událost. Oba formáty se vysílají v rámci proudu vysílání, nikoli během zpravodajských relací. Obvykle se reportáže a montáže řadí do odpoledního vysílání, v němž je náležitě uvede moderátor.

Třetím formátem, který liberecké zpravodajství připravuje, je *živý vstup*. Patří mezi velmi časté formáty. Stejně jako reportáž a montáž se nevysílá během zpravodajských relací, ale v průběhu denního proudu. V rámci regionálního vysílání jsou tři typy živých vstupů. První z nich je takzvaný *příložitkový*. Jedná se o živý vstup, který

⁴⁰ Badatelský deník 25.6.2021

připravuje příložnice Jana Švecová na každé všední ráno. A to hned dvakrát. Témata, kterým se tyto vstupy věnují, jsou většinou nastávající akce nebo nějaké události, které s konkrétním dnem souvisí. Není-li žádné takové téma k dispozici, zpracovává se obvykle nějaká dlouhodobě aktuální tematika například testování na školách nebo opravy silnic. Důležité je, že oba ranní vstupy čte ve studiu příložnice. Jedná se o předem připravený rozhovor s moderátorem, který se s ní ráno setká ve studiu. Vstupy se vysílají každý všední den vždy v šest a v osm hodin ráno. Připravují se den předem, aby je mohl editor schválit. Druhý typ živého vstupu je *živý vstup ve studiu*. Ten funguje stejným způsobem jako ranní příložnický vstup, připravuje jej v podstatě kterýkoli redaktor. Stejně jako ranní vstup i tento příspěvek se vysílá ze studia a figuruje v něm moderátor a redaktor. U obou výše zmíněných vstupů se pak zařazuje i zvuková nahrávka respondenta, který se k tématu vyjadřuje podrobněji. Ta se nahrává přes nahrávací telefon v redakci nebo se využije nahrávka z jiného příspěvku, jako je třeba zpráva nebo reportáž. Třetí a poslední typ živého vstupu je *živý vstup z místa*. Ten spočívá ve spojení redaktora na místě s moderátorem ve studiu. Obvykle se redaktoři připojují přes speciální zařízení s názvem Kodek, které si vždy musí předem vyzvednout v redakci. Někdy je ale situace komplikovaná a spojení probíhá přes mobilní telefon. U tohoto typu vstupu se většinou nepřidává nahrávka respondenta ze záznamu. Tyto vstupy jsou v rámci vysílání obvykle řazeny na jedenáctou hodinu ráno nebo třetí hodinu odpolední.

Dalším formátem je *zpráva*. Ta má za úkol informovat o proběhlých událostech. Na rozdíl od živých vstupů se ohlíží za nedávnou minulost nebo komentuje přítomnost. Zásadním rozdílem je ovšem rozsah sdělení. Zpráva musí být vždy stručná, jasná a jednoznačná. Jsou přísná kritéria, podle kterých se redaktoři musí řídit, jak zmiňují i ve svém badatelském deníku. „Editor mi v textu upravil některé části a upozornil mě na slova, která se v rámci zpráv nesmějí používat. Jedním z nich je například sloveso proběhnout. Dalším upozorněním bylo vyvarovat se trpného rodu.“⁴¹ Velmi důležitá je také stopáž, která nesmí překročit sedmáct sekund. Zprávy se dělí na tři podkategorie. První z nich je *zpráva se zvukovou nahrávkou respondenta*. Nahrávka se pořizuje přes nahrávací telefon, který je v redakci. Zvuk se následně uloží do systému, ze kterého ho redaktoři stáhnou a poté jej mohou upravit. Druhou podkategorií je *zpráva se zvukovou nahrávkou redaktora*, tzv. zpráva na pusu. Jedná se o zprávu, která obsahuje také zvukovou

⁴¹ Badatelský deník 26. 8. 2020

nahrávku redaktora. Často tento zvuk doplňuje nebo shrnuje předchozí informace. Součástí tohoto zvuku je také odhlášení redaktora a lokace, které se zpráva týká. Poslední podkategorií je *zpráva čtená*. Ta je obvykle zkrácenou verzí zprávy zvukové. Jedná se o text, který pouze přečte moderátorka zpravodajství během zpravodajské relace. V některých případech se také stává, že si některé téma zpracují sami moderátoři zpráv.

Posledními kategoriemi formátů jsou text pro moderátora a rozhovor s moderátorem. *Text pro moderátora* je kulturní souhrn, který moderátor programu přečte v rámci vysílání. Obvykle se jedná o pět až sedm informací o kulturním dění v kraji. Tento přehled se vždy připravuje na každý všední den. Poslední kategorií je *rozhovor s moderátorem*, což je připravený text pro moderátora, který se v rámci vysílání spojí s respondentem a bude s ním vést rozhovor na předem dané téma. Respondent se s moderátorem spojí prostřednictvím telefonu. Tématem těchto příspěvků je obvykle nějaká dlouhodobější problematika nebo například nějaká začínající akce nebo nová nařízení. Respondent dostává otázky dopředu, tudíž se na ně může předem připravit.

Proměnnou P2, tedy formát příspěvků, jsem v rámci výzkumného vzorku detailně rozebrala. V následující tabulce uvádím konkrétní počty jednotlivých formátů ve sledovaném období září–říjen 2021.

proměnná	popis	kód	popis	počet
P2	formát	1	reportáž	92
		2	montáž	44
		3	živý vstup-studio	82
		4	živý vstup-kodek	87
		5	zpráva zvuk	1353
		6	zpráva čtená	431
		7	text pro moderátora	44
		8	rozhovor s moderátorem	16

Tabulka 3: Četnost formátů

Nejpočetnějším formátem očividně je zpráva a z nich převažují zprávy, které disponují zvukovou nahrávkou, ať už respondenta nebo redaktora. Celkem tedy zpravodajská redakce připravila 1784 zpráv. Ty byly odvysílány během zpravodajských relací, které stanice Český rozhlas Liberec vysílá každý den od pěti hodin ráno do večerní osmnácté hodiny. Poté je vysílání přepojeno na celostátní vysílání včetně jeho zpravodajství. V závěsu za silně převažujícími zprávami jsou reportáže. Těch liberečtí redaktoři vytvořili ve vybraných dvou měsících celkem 92. Můžeme na tom sledovat, že se některým tématům redakce věnuje podrobněji na ploše delšího formátu. Z hlediska vlivu

zpravodajství na posluchače bychom v tom mohli spatřovat jistý potenciál z hlediska efektivity předávání informací. Nicméně z výzkumu, který v této práci provádím, tuto tezi nemohu potvrdit ani vyvrátit, protože nemám k dispozici data, jež by uváděla hodnoty týkající se posluchačů. Počty živých vstupů jsou vyrovnané. Je tedy vidět, že redakce připravuje přibližně stejné množství živých vstupů ve studiu i v terénu. Z hlediska témat, která se v rámci těchto formátů zpracovávají, usuzuji, že tedy redakce dostatečně mapuje jak aktuální události a akce, tak i dlouhodobější problematiky nebo rozsáhlejší témata (Ješutová, 2003).

V rámci jednotlivých počtů je ovšem nutné podotknout, že během denního vysílání jsou příspěvky opakovány nebo dochází k jejich recyklaci. Důležitá témata nebo sdělení se proto během dne odvysílají několikrát. Tento jev je patrný především u formátu zpráva. Nicméně i vybrané reportáže nebo montáže vysílá regionální stanice obvykle několikrát. Zpravidla se reportáž odvysílá nejprve v hlavním čase, což je v 11 nebo 14 hodin. Následně je ale odvysílána i během druhého dne, a to často v brzkých ranních hodinách. Co se recyklace týče, ta probíhá především na ploše témat. Poměrně častým jevem je to, že se jedno téma zpracuje hned do několika formátů. Například pokud je naplánována nějaká akce, funguje postup následovně: Informace se zahrne do přehledu kulturních akcí, který čte moderátor. V den akce se téma objeví buď jako ranní příložnický vstup, nebo jako živý vstup z terénu. Současně vznikne i zpráva, ve které se oznamuje, že akce začala. Obvykle je součástí zprávy i nahrávka respondenta, který má akci na starost nebo se podílí na jejím konání. Následující dny se odvysílá také reportáž nebo montáž, která popisuje průběh celé akce. Celkem se tedy jedno téma zpracuje hned několika způsoby. Potvrzuje to i moje etnografická zkušenost, kterou jsem popsala ve svém badatelském deníku: „Po odvysílání vstupu jsme se vrátili do redakce a já jsem dostala za úkol napsat zprávu o vzniku centra v Hrádku.“⁴² Recyklace ovšem probíhá ještě na další úrovni, a to na úrovni zpráv. Ty jsou ze začátku vysílány jako zprávy zvukové. Později, například ke konci dne nebo druhý den ráno, kdy už téma ztrácí aktuálnost, nicméně stále jej lze za aktuální považovat, se zprávy upraví na čtené a moderátorka je pouze v rámci relace přečte, bez zvukové nahrávky respondenta. Tato recyklace je velmi častým jevem a lze ji pozorovat prakticky na každodenní bázi.

⁴² Badatelský deník 26.8.2020

Specifické jsou také víkendy a sváteční dny. Zpravodajské relace v těchto dnech jsou převážně připraveny dopředu. Témata příspěvků jsou proto mnohdy více obecná. Do velké míry se také recyklují příspěvky z konce pracovního týdne nebo předchozích dní. Aktuální dění vždy mapuje redaktor, který má tzv. příslužbu. Jeho úkolem je také připravit reportáž a živý vstup z vybrané akce, která se v daný den koná. Tím se tedy do proudu víkendového nebo svátečního vysílání dostávají i formáty jako reportáž a živý vstup. V tyto dny zároveň nečte moderátor přehled, který ve všední dny připravuje přílohnice.

3.3. Redaktoři

V této podkapitole vycházím z velké části ze své vlastní etnografické zkušenosti, kterou jsem získala na praxi v Českém rozhlase Liberec. To, jak redakce zpravodajství funguje a jaké jsou kompetence jednotlivých zaměstnanců, jsem zjistila především díky tomu, že jsem se na určitý čas stala součástí jejich každodenní práce. Poznala jsem základní mechanismy tvorby zpravodajství a pochopila, jak vzniká. V kapitole věnované libereckému zpravodajství jsem psala o editorovi Michalu Jemelkovi a příložnici Janě Švecové. Vzhledem k sociální geografii, kterou se v mé práci snažím identifikovat i v regionálním zpravodajství, se nyní zaměřím na práci jednotlivých redaktorů, kteří pracují v terénu.

První, koho chci zmínit, je redaktor Jiří Jelínek, který jako jediný nedochází do redakce v Liberci osobně, ale pracuje přímo z místa, tedy z České Lípy. Má na starosti veškeré zpravodajství z Českolipska. Z předchozích kapitol už víme, že ačkoli je jediným redaktorem a mohl by mít oblast dostatečně zmapovanou, počet jeho příspěvků není převažující. Nepotvrdil se ale ani opak, tedy, že když je na celou oblast sám, měl by mít nejmenší počet příspěvků. Zajímavé ovšem je, že českolipský redaktor pracuje na veškerých tématech zcela sám, i když se jedná o témata, která mají ve své kompetenci jiní redaktoři. Mohlo by se tedy zdát, že se Jiří Jelínek relativně distancuje od zbytku redaktorů a že se nepodílí na chodu redakce. Tuto tezi mohu ovšem snadno vyvrátit. Stejně jako zbytek redaktorů veškerá témata konzultuje s editorem Michalem Jemelkou nebo vedoucím redakce Tomášem Šáchou, který sídlí v Ústí nad Labem. Jediný rozdíl je v tom, že práci konzultuje telefonicky, nikoli prezenčně. To je ale vzhledem ke covidové situaci zcela normálním jevem i u zbytku redaktorů. Stejně jako ostatní redaktoři má i Jiří Jelínek pravidelné pohotovosti v čase, kdy stanice nevysílá zpravodajství a redaktorům

končí pracovní doba, i když to je v případě médií a jejich zaměstnanců relativní pojem. Každopádně v době, kdy mají všichni hotovou práci, je vždy jeden z redaktorů v pohotovosti pro případ, že by se dělo něco náhlého, o čem by bylo třeba informovat. Současně se také vedou víkendové směny. Každý víkend pracuje pouze jeden z redaktorů, který se domlouvá s editorem v Praze. Úkolem každého redaktora, pracujícího o víkendu, je připravit několik zpráv a také jeden živý vstup z akce nebo nějakou reportáž. I těchto víkendových služeb se Jiří Jelínek účastní. Kromě svého okresu tak během pohotovostí a víkendových služeb mapuje celý kraj. Tím tedy vyvracím tezi, že se od zbytku redakce „distančuje“. Jediná otázka, která v souvislosti s prací Jiřího Jelínka vyvstává, je to, zda dostatečně pokrývá celý okres z hlediska lokalit. Je možné v jedné osobě dostatečně pokrýt dění v celém okrese? Na to se pokusím odpovědět v kapitole věnované konkrétním lokalitám.

Liberecká redakce zpravodajství je poměrně malým kolektivem. Podobně je i Liberecký kraj z hlediska počtu obyvatel velmi malý. Právě malému počtu obyvatel i malé rozloze přičítám obecně sdílený pocit, že jde o poměrně poklidné a přátelské prostředí. Ze zkušenosti s prací redaktorky vím, že je běžné, že se lidé z různých institucí potkávají na několika místech a jsou mezi nimi vřelé a přátelské vztahy. I mezi redaktory jednotlivých médií není nijak výrazná, skoro bych řekla až žádná rivalita. Naopak jsou všichni na sebe milí a vzájemně si pomáhají. Není proto nic neobvyklého, že si redaktoři z ČTK nebo z ČT tykají a vzájemně si vycházejí vstříc. Důvodem těchto vřelých vztahů by také kromě malého prostoru mohla být i předchozí praxe jednotlivých redaktorů. Mnozí prošli přes několik regionálních médií a pracovali například v tištěných médiích nebo v redakci regionálního rádia Contact. To ovšem na podzim 2021 ukončilo svou činnost a frekvenci převzala regionální odnož celostátního rádia Blaník.

Nejvíce jsem tento jev pozorovala u redaktorky Evy Malé, která, jak sama říkala, je v redakci nejdéle ze všech redaktorů. V její kompetenci je především zdravotnictví, obrana, doprava, justice a také zemědělství. Eva chodí na tiskové konference nemocnic, mapuje dění v liberecké vojenské jednotce, referuje o výstavbě nových komunikací a také navštěvuje důležitá soudní stání. Letitá zkušenost s prací v médiích se v její práci výrazně promítá. Během praxe jsem měla možnost poznat její práci opravdu detailně. „Společně s Evou jsme jely k ní domů, kde mi ukázala, jakým způsobem bude reportáž

stříhat,⁴³ popisují ve svém badatelském deníku. Vzhledem ke zkušenostem redaktorky a dlouholeté praxi v médiích je pro ni také prostředí, které mapuje, mnohem přehlednější a vztahy s důležitými lidmi jsou velmi vřelé. Například s lokálními politiky se Eva Malá dobře zná a je mezi nimi příjemný, přesto stále profesionální vztah. Profesionalita je stále na prvním místě. Fakt, že mají redaktoři s předními osobnostmi Libereckého kraje dobré a vřelé vztahy, by mohl vést k domněnce, že hrozí ovlivňování informací nebo záměrná prezentace určitých témat. Z mé etnografické zkušenosti ale vychází, že tato domněnka je chybná. I přes přátelské vztahy si všichni redaktoři zachovávají profesionální odstup a veškerá témata konzultují s editorem. Kontrola informací je ze strany editorů velmi důsledná. Nehrozí tak, že by redaktor mohl ovlivnit znění některé z informací nebo snad záměrně zvýhodňovat některého z respondentů.

Profesní zkušenosti ale nejsou výsadou jen redaktorky Evy Malé. I ostatní redaktorky, které v rámci zpravodajské redakce působí, jsou velmi zkušené a pracují v médiích už řadu let. Příkladem je Lucie Fürstová. Ta působila řadu let jako redaktorka kulturního zpravodajství. Mapovala tedy veškeré kulturní dění v Libereckém kraji. Po odchodu redaktorky Jany Pšeničkové ale převzala její pozici a na místo kulturního zpravodaje nastoupil Tomáš Mařas. Na rozdíl od kulturní zpravodajky, která v redakci působí jako externistka, se stala zaměstnankyní zpravodajství Českého rozhlasu. Její práce se soustředí na město Liberec, konkrétně na aktivity vedení města, dále pak na cestovní ruch v oblasti Českého ráje. Poslední, ale velmi rozsáhlou kompetencí je oblast Semilská a Turnovská. Lucie mapuje aktuální dění v těchto oblastech s výjimkou témat, která mají v kompetenci zbylé redaktorky.

Druhou redaktorkou, která zpracovává cestovní ruch, je Šárka Škapíková. Mapuje ho ale na území Jizerských hor. Společně s cestovním ruchem se v rámci svých příspěvků zabývá také školstvím a sociálními tématy v celém kraji kromě okresu Česká Lípa. Často natáčí ve školách, domovech pro seniory nebo v horských oblastech. Zatímco některé redaktorky jsou více zaměřeny na zprávy nebo reportáže, Šárka se specializuje především na živé vstupy. Její vstupy byly už několikrát ohodnoceny i v rámci celostátní týdenní soutěže. Jedná se o interní záležitost, ve které pražští editoři vyhlásují nejlepší příspěvky týdne, které jsou potom ohodnoceny body, které redakci a samotným redaktorům mohou přinést bonusy nebo například vyšší osobní

⁴³ Badatelský deník 2. 9. 2020

ohodnocení. Do soutěže posílá příspěvky editor, který je sám vybírá podle toho, které považuje za potenciální adepty na dobré ohodnocení.

Ačkoli mají redaktoři rozdělená témata, která zpracovávají, funguje mezi nimi velmi dobrá spolupráce. Pokud se například dvě události vzájemně překrývají a redaktor není schopen je obě dostatečně zpracovat, vypomáhají si redaktoři vzájemně mezi sebou. Zároveň spolupracují i na úrovni zdrojů. Pokud například jedna redaktorka zjistí informace o nadcházející akci ze školství, předá je své kolegyni, která má toto téma ve své kompetenci. Vzhledem k propojenosti vazeb a malému území Libereckého kraje se ale málokdy stává, že by redaktorka o nadcházející akci nevěděla. Vzájemně si vypomáhá i redakce zpravodajství s moderátory zpravodajských relací, kteří jsou zaměstnanci stanice. Pokud je vybraná zpráva naléhavá nebo ji moderátor považuje za důležitou, zpracuje ji sám do podoby čtené zprávy. V rámci výzkumného vzorku se proto vyskytuje několik příspěvků, které zpracovala Ludmila Jiroutová, tedy moderátorka zpravodajské relace. Během své praxe v rozhlasu jsem i já sama přispěla několika příspěvky do zpravodajství. Z toho důvodu se i moje jméno objevuje ve výzkumném vzorku. Práce všech redaktorů by nicméně měla být vyvážená. Je tedy otázkou, zda tomu tak opravdu je.

proměnná	popis	kód	popis	počet
P3	redaktor	1	Michal Jemelka	88
		2	Jana Švecová	433
		3	Tomáš Mařas	106
		4	Lucie Fürstová	276
		5	Šárka Škapiková	372
		6	Eva Malá	357
		7	Ludmila Jiroutová	17
		8	Kateřina Hartmanová	6
		9	Jiří Jelínek	341

Tabulka 4: Počty příspěvků vytvořených jednotlivými redaktory

Z dat můžeme vidět, že editor Michal Jemelka sice částečně přispívá do obsahu zpravodajství, nicméně jeho hlavní úloha je editovat práci ostatních editorů, a proto počet jeho příspěvků není nijak výrazný. Naopak příloznice Jana Švecová disponuje

největším počtem příspěvků. Za hlavní důvod považuji fakt, že Jana připravuje vždy minimálně dva živé vstupy na každý den, ze kterých vznikne zároveň i zpráva. Tu jsem počítala jako samostatnou položku, věnuje jí rovněž konkrétní časový úsek dne a pozornost. V případě její práce tak velkou roli hraje zmiňovaná recyklace. Je také důležité uvést, že čísla, která tabulka uvádí, jsou počty odvysílaných příspěvků, nikoli vytvořených. Upozorňuji teď na to, že se často jeden příspěvek odvysílá několikrát během jednoho dne, případně ve dnech následujících. Redaktorky Šárka Škapiková a Eva Malá mají poměrně vyvážený počet odvysílaných příspěvků. Těsně za nimi je pak práce Lucie Fürstové. Vzhledem k tomu, že má Lucie mapovat celé Semilsko a Turnovsko, mohli bychom se ptát, zda je tento okres dostatečně pokryt zpravodajstvím. Odpověď na tuto otázku ovšem dostanu až v posledním bodě analýzy, kterým je lokalita příspěvku.

3.4. Témata

Z hlediska mého výzkumu a odpovědi na výzkumnou otázku je tato podkapitola zásadní. Předchozí kapitoly spíše komentovaly práci redakce a postup při tvorbě, který je sice podstatný, nikoli však klíčový. Rozkrytí jednotlivých témat ovšem umožní poznat práci redaktorů hlouběji a dostat se tak k jádru zpravodajství. V této části textu se nejprve zaměřím na jednotlivá témata, která v rámci výzkumného vzorku figurují. Postupně popíšu také faktory, které by do jisté míry mohly výběr témat ovlivnit. Srovnám vybrané výsledky z analýzy proměnné P3. V poslední části této podkapitoly budu sledovat, jakým způsobem se ve výzkumném vzorku prezentují témata důležitá pro sociální geografii kraje.

Jako první jsem tedy analyzovala konkrétní počty příspěvků, která se tématům věnují. Často se téma řadí hned do několika kategorií, proto budu vycházet z čísel, která udávají, kolikrát se dané tématice redaktori věnovali. Při zadávání příspěvku do systému Open Media redaktori volí, jaké oblasti se téma týká. Já jsem ovšem nevycházela při sběru dat z tohoto údaje, ale témata zapisovala na základě podrobnějšího zkoumání obsahu příspěvku. V rámci sběru dat jsem vyplňovala i detailnější popis obsahu, nicméně ten jsem do analýzy P4 nezahrnula, a to z důvodu časové dotace, kterou by tento úkon zahrnoval. Detailní obsahy příspěvků jsem tedy ponechala pouze v tabulce, do které jsem veškeré příspěvky zaznamenávala a jejíž část je součástí přílohy této bakalářské práce.

V následující tabulce uvádím konkrétní počty příspěvků, které pracovaly s daným tématem. Témat jsem vygenerovala celkem 54 a mojí ambicí bylo specifikovat sice s jistou mírou zobecnění, přece však co nejvíce konkrétně. Zároveň ale řadu z nich bychom mohli obsáhnout do jednoho z nich, například pod pojem kultura, který v tabulce figuruje samostatně, bychom mohli řadit i pojmy kino, divadlo, festival a podobně, nicméně tyto pojmy jsem záměrně oddělila, protože demonstrují, které části kultury se redakce věnuje větší či menší měrou. Vybrané části jsou zase naopak více obecné - jako třeba příspěvky, které se věnují policii, hasičům nebo záchranné službě, jsou všechny zahrnuty do IZS. V této kategorii jsou také příspěvky věnující se armádě a vojenské jednotce. Nicméně těmto tématům se naopak budu podrobněji věnovat na základě své etnografické zkušenosti, nikoli na základě analýzy této proměnné ve výzkumném vzorku.

proměnná	popis	kód	téma	počet	kód	téma	počet
P4	téma	1	bezpečnost	33	28	pohonné hmoty	7
		2	bydlení	54	29	pohraničí	7
		3	cestovní ruch	82	30	politika	7
		4	covid	118	31	průmysl	20
		5	divadlo	28	32	příroda	30
		6	doprava	360	33	slavnost	5
		7	ekologie	5	34	služby	147
		8	festival	3	35	sociální témata	96
		9	finance	4	36	sport	97
		10	galerie	14	37	státní správa	21
		11	hospodářství	8	38	stavby	4
		12	hrady	3	39	svátek	1
		13	infrastruktura	3	40	školství	203
		14	IZS	75	41	technologie	2
		15	kino	13	42	topná sezóna	4
		16	kraj	5	43	turistický ruch	15
		17	kroužky	3	44	Turów	77
		18	kultura	353	45	úmrtí	2
		19	lifestyle	2	46	vodovody	5
		20	město	205	47	volby	115
		21	muzea	35	48	výročí	121
		22	mzdy	3	49	zajímavosti	2
		23	nezaměstnanost	3	50	zámky	3
		24	odpady	39	51	zdravotnictví	196
		25	oprava	17	52	zemědělství	31
		26	opravy	286	53	ZOO	12

		27	počasí	18	54	životní prostředí	234
--	--	----	--------	----	----	-------------------	-----

Tabulka 5: Četnost jednotlivých témat v rámci výzkumného vzorku

V první řadě jsem zkoumala, které téma je v rámci výzkumného vzorku nejvíce zastoupeno. Získala jsem hodnotu 360 u tématu doprava. Pravděpodobně se tedy v měsíci září a říjnu často řešily dopravní situace a opravy komunikací v Libereckém kraji. Z dat ohledně proměnné P3 víme, že redaktorka Eva Malá, která má dopravu ve své kompetenci, během těchto dvou měsíců vytvořila celkem 357 z odvysílaných příspěvků. Z toho vyplývá, že tedy minimálně 3 příspěvky musel vytvořit jiný z redaktorů. Z podrobnějšího zkoumání a také ze své zkušenosti ale vím, že Eva Malá připravovala příspěvky i s jinou tematikou, tudíž řadu z příspěvků z dopravy zpracovalo i několik jiných redaktorů. Podobný problém nastává i u tématu kultura. 358 příspěvků, které mělo v tématu označenou kulturu, silně přesahuje počet příspěvků, které vytvořil Tomáš Mařas, kulturní redaktor. Dostávám se k tomu, jak je tedy možné, že jeho tvorba nedosahuje stejné hodnoty, když v redakci funguje pravidlo, že kulturní témata se přenechávají redaktorovi kultury. Vysvětlení jsem opět našla ve své zkušenosti z redakce. Řada příložnických nebo živých vstupů se totiž týká právě kulturních akcí, které se v Libereckém kraji konají. Většinu z ranních příložnických vstupů zpracovává Jana Švecová, a proto se tedy počet kulturních témat dělí minimálně mezi ni a Tomáše Mařase. Běžnou praxí ale je, že kulturní dění částečně mapují i redaktori Lucie Fürstová a Jiří Jelínek, nebo redaktori sloužící víkendové služby. Zajímala jsem se i o vliv covidové pandemie na regionální zpravodajství. Téma covid se během dvou sledovaných měsíců ve zpravodajských relacích v souvislosti s Libereckým krajem objevilo 118krát, což je tedy v průměru 1,93 příspěvku na den. Obecně je zdravotnictví tématem obstojně zmapovaným z hlediska počtu odvysílaných příspěvků. Další četnou tematikou je také školství a téma označené jako město, které zahrnuje jak zprávy ze zasedání zastupitelstev, tak úkony či plány, které mají města Libereckého kraje v plánu nebo které aktuálně započaly.

Významnou úlohu pro sledovaný kraj ale hraje oblast Jizerských hor a Českého ráje. Často se jedná o lokality, které jsou z velké míry navštěvovány turisty nebo sezónními obyvateli, kteří tam mají své chaty nebo jiná rekreační zařízení. Tento fakt by se mohl promítnout i do témat, která jsou v rámci zpravodajství zpracovávána. Zajímalo mě tedy, kolik příspěvků s tematikou cestovního ruchu se ve výzkumném vzorku vyskytuje. Zaznamenala jsem 82 příspěvků, což je výrazně menší počet, než jsem

očekávala. Jedním z vysvětlení by ovšem mohlo být období, které analyzuji. Měsíce září a říjen jsou začátkem školního roku, podzimního období, a tak je řada témat, která se s tímto obdobím stávají aktuálnější než oblast cestování. To má svou hlavní sezónu v letních měsících v období letních prázdnin a poté v zimě, kdy se Jizerské hory stávají centrem turistů a sportovních nadšenců.

Nyní se dostávám k tématům, která přímo souvisejí se sledovanou optikou sociální geografie. Věnovat se budu tématice, jež se pojí k sociálně vyloučeným lokalitám, kterým hrozí nedostatečné pokrytí zpravodajstvím. Sociální vyloučení nebo jeho hrozba jdou ruku v ruce se vzděláním. Jak píše Daniel Prokop, „dosažené vzdělání v Česku velmi záleží na sociálně-ekonomickém statusu rodiny, v níž dítě vyrůstá.“⁴⁴ Pro rodiny, kterým hrozí vyloučení nebo už je dokonce postihlo, by tak mělo zpravodajství přinášet dostatek informací z oblasti školství a také sociální pomoci, která by jim mohla umožnit jejich situaci změnit. Například informace o nově vznikajících centrech sociální péče nebo reportáže s podobnou tematikou. Jak už jsem výše komentovala, oblast školství je zmapována obstojně. Sociálním tématům se věnuje celkem 96 příspěvků, což je také poměrně dobré číslo. Zároveň se zpravodajská redakce zaměřuje i na tematiku bydlení, která je pro zlepšení situace některých rodin také důležitá. Například jeden z příspěvků se věnuje nově vznikajícím městským bytům v České Lípě, které by měly zlepšit situaci s nedostatkem bytů.

Analýza sociálně vyloučených lokalit v Libereckém kraji z roku 2013 zároveň uvádí jako častý důvod vyloučení obyvatel jejich rasu, případně národnost.⁴⁵ Právě národnostní menšiny Romů nebo Vietnamců se v Česku potýkají s problémy a na mnohé z nich to má dopady v podobě sociálního vyloučení. Řada lokalit, které výzkum uvádí jako sociálně vyloučené, jsou místy, kde žije velké množství Romů. V souvislosti s Romy je poněkud ošemetné téma nezaměstnanosti. „Toto téma se v mnoha mediálních materiálech objevuje častěji ve spojitosti s Romy, romstvím a romskou komunitou než ve spojitosti se základním, nízkým či nedostatečným vzděláním,“⁴⁶

⁴⁴ PROKOP, Daniel. *Slepé skvrny: o chudobě, vzdělávání, populismu a dalších výzvách české společnosti*. Druhé, rozšířené vydání. Brno: Host, 2020. s. 67 ISBN 978-80-275-0308-7.

⁴⁵ SocioFactor s.r.o. Analýza sociálně vyloučených lokalit a dostupnosti sociálních služeb prevence v těchto lokalitách v Libereckém kraji [online]. Liberecký kraj, 2013 [cit. 23. 4. 2022]. Dostupné z: <https://odbor-socialni.kraj-lbc.cz/getFile/case:show/id:922015>.

⁴⁶ PROKOP, Daniel. *Slepé skvrny: o chudobě, vzdělávání, populismu a dalších výzvách české společnosti*. Druhé, rozšířené vydání. Brno: Host, 2020. s. 98 ISBN 978-80-275-0308-7.

shoduje se se závěry Newtonu Daniel Prokop v kapitole věnované menšinám a radikalismu. Komentuje ale i data Roma Survey 2011, která „ukazují, že i v rámci chudých lokalit je chybějící středoškolské vzdělání lepším prediktorem pracovní neaktivity než romství.“⁴⁷ Vráťím-li se zpět k libereckému zpravodajství, musím komentovat, že téma nezaměstnanosti se objevuje jen zřídka. Konkrétně 3krát, a to vždy v rámci povinného mapování situace v oblasti nezaměstnanosti. Spojitost mezi Romy nebo školstvím jsem však v rámci těchto příspěvků neidentifikovala. Teze, které Daniel Prokop ve své publikaci uvádí, tak nemohu svými daty potvrdit.

Nyní se ještě vrátím k tématu školství, které se do velké míry podílí na sociálním vyloučení rodin. Pokud pominu krajské město Liberec a větší města, je situace poněkud složitá. Především z hlediska nerovnosti v kvalitě vzdělávání. Jak Daniel Prokop ve své publikaci *Slepé skvrny* píše, vzdělání v Česku velmi závisí na statusu rodiny, ve které vyrosteme. „Hlavním důvodem je velmi rozdílná kvalita škol. To, do které chodí školy, vysvětluje čtyřicet čtyři procent individuálních výsledků.“⁴⁸ Kvalita vzdělávání může vycházet jak z metod, jakých se vzdělávání drží, tak i například z nedostatku pedagogů v odlehlejších lokalitách. Záleží potom na způsobu, jakým města tento nedostatek řeší, či zda ho vůbec nějak řeší. V Českém rozhlase Liberec mapuje školství redaktorka Šárka Škapiková. Během praxe jsem společně s ní absolvovala několik natáčení, ve kterých se věnovala právě této problematice nedostatku učitelů. Jeden příspěvek se týkal například Harrachova, kde nabídli nově příchozím pedagogům i služební byt. „Šárka mi cestou vysvětlila, jak bude při natáčení postupovat a s kým chce natáčet. V Harrachově už na nás čekala starostka města a nová paní učitelka i se svou malou dcerkou,“⁴⁹ popisuji natáčení ve svém badatelském deníku. V dílčím závěru tedy mohu konstatovat, že oblast školství regionální zpravodajství mapuje dostatečně a snaží se podpořit jeho rozvoj a zlepšení kvality, a to i u periferních oblastí. Ačkoli tedy tyto oblasti mohou trpět sociálním vyloučením a nedostatečným občanským zabezpečením, věnuje jim zpravodajství dostatek prostoru. Tím tedy nesouhlasím s tvrzením Daniela Prokopa, že „chudé jsou ty regiony a části společnosti, s nimiž vzdělání intelektuálové, novináři

⁴⁷ PROKOP, Daniel. *Slepé skvrny: o chudobě, vzdělávání, populismu a dalších výzvách české společnosti*. Druhé, rozšířené vydání. Brno: Host, 2020. s. 98 ISBN 978-80-275-0308-7.

⁴⁸ PROKOP, Daniel. *Slepé skvrny: o chudobě, vzdělávání, populismu a dalších výzvách české společnosti*. Druhé, rozšířené vydání. Brno: Host, 2020. s. 67 ISBN 978-80-275-0308-7.

⁴⁹ Badatelský deník 24. 8.2020

a experti osobně nepřijdou do styku. Domnívám se, že chudoba může tyto oblasti postihnout i přesto, že regionální média lokalitu mapují. Sám Prokop ale uvádí jako jednu z hlavních příčin chudoby nevzdělanost.⁵⁰ Jak z dat vyplývá, regionální zpravodajství sice vzdělávání mapuje, tématy příspěvků však nijak výrazně nepřispívá ke zlepšení jeho kvality. Zmiňovaná reportáž o služebních bytech pro kantory je výjimkou mezi ostatními tématy, jako je covid ve školách nebo opravy školních sportovišť.

Další téma, které hraje významnou roli při vyloučení obyvatel, je bydlení. Jak Daniel Prokop píše, „problémy předlužení, nestability a nekvality bydlení dopadají na řadu českých rodin a souvisejí s jejich nižší důvěrou v instituce a demokracii.“⁵¹ Problematická je obvykle situace v určitých lokalitách, kde je bydlení příliš drahé nebo je ho nedostatek. Lidé jsou proto nuceni stěhovat se na periferie nebo do malých obcí. V Libereckém kraji to můžeme pozorovat například v okolí města Frýdlant. Lidé, pro které je bydlení ve Frýdlantě nedostupné, se stěhují do bytů na okraji města, které jsou cenově dostupnější, nebo do okolních obcí. Problémem je také časté stěhování, které je vyvoláno kvůli nekvalitním podmínkám v oblasti bydlení. Do určité míry to může ovlivnit i vzdělávání, protože děti, které se často stěhují, mohou projít různými úrovněmi škol, a tím se může celková kvalita jejich vzdělání výrazně zhoršit. Pokud je bydlení nedostupné, stěhují se lidé na periferie. Jak se ale tento pohyb promítne do sociální geografie? Pravděpodobně vzniknou lokality, kde se budou sdružovat obyvatelé podobných nebo stejných možností a kapitolů, což utvoří bohaté, ale i chudší čtvrti a lokality, které může postihnou sociální vyloučení. Není to ale způsobeno jen nekvalitním bydlením. Toto sociální vyloučení totiž může pramenit i ze špatné dostupnosti lokality nebo z horší občanské vybavenosti. Sociální vyloučení tedy nemá svůj důvod ve špatném bydlení, ale ve špatném spojení s centrem města, případně městem samotným. Problematická je především dopravní obsluha a také zdravotnické vybavení. Pokud je obtížné dostat se z lokality do města za prací nebo například za lékařem, který v obci chybí, stane se lokalita odloučenou a těžko dostupnou. Vráťím-li se tedy zpátky k bydlení, docházím k závěru, že by mělo být cílem obcí nabízet dostatek

⁵⁰PROKOP, Daniel. *Slepé skvrny: o chudobě, vzdělávání, populismu a dalších výzvách české společnosti*. Druhé, rozšířené vydání. Brno: Host, 2020. s. 38 ISBN 978-80-275-0308-7.

⁵¹ PROKOP, Daniel. *Slepé skvrny: o chudobě, vzdělávání, populismu a dalších výzvách české společnosti*. Druhé, rozšířené vydání. Brno: Host, 2020. s. 16 ISBN 978-80-275-0308-7.

dostupného bydlení pro občany, případně zlepšit kvalitu občanské vybavenosti v lokalitách, kam jejich občané migrují.

Podívám-li se na problematiku bydlení z pohledu libereckého zpravodajství, najdu hned 54 příspěvků. Řada z nich pak referuje o zkvalitnění podmínek bydlení nebo nabídce městských bytů, například v České Lípě. Jak jsem zmiňovala, s tématem souvisí i zlepšování kvality dopravní obsluhy nebo zdravotnické péče v lokalitě. Témata, jako je doprava a opravy, jsou ve výzkumném vzorku velmi častou položkou, z čehož se domnívám, že se regionální médium snaží mapovat, jak obce přispívají ke zkvalitnění občanské vybavenosti.

Z hlediska polohy celého kraje je také důležité zmínit pohraničí, tedy Euroregion Nisa, do kterého Liberecký kraj patří. Z této informace bychom mohli usoudit, že to bude do značné míry ovlivňovat i regionální zpravodajství. Opak je ale pravdou. Z dat, která jsem podrobila analýze, jsem zjistila, že během dvou sledovaných měsíců se přílehlé oblasti Německa nebo Polska ve zpravodajských relacích Českého rozhlasu Liberec objevily jen minimálně. Zároveň je nutné podotknout, že se nejednalo o tvorbu redakce regionálního rozhlasu, ale o příspěvky od redaktorů z celostátní redakce. Z velké části také díky kauze dolu Turów, která v tomto období nabrala nový směr a byla proto v tomto období velmi aktuálním tématem. V období září a říjen 2021 bylo v rámci libereckého zpravodajství odvysíláno celkem 77 příspěvků, které se věnovaly kauze Turów. Pouze nepatrná část, konkrétně 3 příspěvky, byly ovšem vytvořeny libereckou redakcí. Připravil je editor Michal Jemelka a zbylé příspěvky jsou tvorbou celostátní redakce zpravodajství Českého rozhlasu. Z této informace tedy usuzuji, že vliv euroregionu Nisa je z hlediska zpravodajství zcela nevýrazný. Jednotlivé země regionu spolu pracují spíše na úrovni kultury a turismu než v oblasti zpravodajství a médií.

3.5. Lokality

3.5.1. Okres Liberec

Poslední proměnná, kterou jsem analyzovala, zkoumá konkrétní lokalitu, které se příspěvek týká. Mým cílem je zjistit, zda je každý okres dostatečně pokryt a jestli se vyskytují nějaká slepá místa. Postupně popíšu situaci v každém z okresů. Jedním z faktorů, které budu sledovat, je pokrytí sociálně vyloučených lokalit, tedy měst a vesnic, které mají určité vyloučené lokality.

Obrázek 2: Administrativní mapa okresu Liberec

Zdroj: Mapa administrativního rozdělení okresu. In: www.czso.cz [online]. [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/11260/57458328/adm_Liberec.png/4c7227a8-68bf-4153-92eb-963fd6899d65?version=1.6&t=1615471059747

Jako první jsem sledovala okres Liberec. Z analýzy první proměnné už vím, že má tento okres z hlediska počtu příspěvků největší zastoupení. Je ale jeho pokrytí dostatečné? Celkem má okres 59 měst a obcí. Je v něm i krajské město Liberec, kde má svou redakci Český rozhlas Liberec. Ačkoli je Liberec městem zcela zajištěným a nabízí rozvoj veškerých kapitolů, které jsou součástí třídního dělení společnosti, jsou ve městě určité skupiny obyvatel, které jsou ohroženy sociálním vyloučením. Jak uvádí analýza sociálně vyloučených lokalit v Libereckém kraji z roku 2013, „důvodem jsou specifika několika lokalit, do nichž se stahují lidé ohrožení sociálním vyloučením a také samotná metropolitní povaha tohoto města – tedy to, že do Liberce migrují lidé z okolních, ale i vzdálenějších měst a obcí za lepšími životními příležitostmi – mezi nimi jsou však i lidé nekvalifikovaní, osoby bez přístřeší či agenturní dělníci ze sousedních zemí, kteří se neorientují v sociálním systému ČR a jsou při případné ztrátě zaměstnání ohroženi náhlou chudobou a bezdomovectvím.“⁵² I přesto je ale město z hlediska zpravodajství dostatečně pokryto. S počtem 571 příspěvků silně převažuje nad všemi ostatními

⁵² SocioFactor s.r.o. *Analýza sociálně vyloučených lokalit a dostupnosti sociálních služeb prevence v těchto lokalitách v Libereckém kraji*, s. 42 [online]. Liberecký kraj, 2013 [cit. 23. 4. 2022]. Dostupné z: <https://odbor-socialni.kraj-lbc.cz/getFile/case:show/id:922015>.

lokalitami. Problematické ovšem je, že témata z Liberce se problematice vyloučení obyvatel prakticky vůbec nevěnují. Příspěvky, které by řešily problémy se zařazením obyvatel Liberce do společnosti, se ve výzkumném vzorku nevyskytují vůbec. Například tematika drogových či jiných závislostí, problémy s exekucemi nebo nedostatek financí na zajištění bydlení. Nic takového se ve výzkumném vzorku neobjevuje. Tím tedy mohou shrnout, že ačkoli má krajské město největší počet příspěvků, jeho vyloučené oblasti a témata s nimi spojená se do zpravodajství nedostaly.

Do okresu Liberec spadají také města Chrastava a Hrádek nad Nisou, která analýza identifikovala jako města s výskytem vyloučených lokalit. „Navzdory tomu, že v Chrastavě není žádná vyloženě sociálně vyloučená lokalita, žijí zde rozptýleny desítky lidí a celých rodin, které jsou sociálním vyloučením ohroženi,“⁵³ odůvodňují analytici své závěry. Je ale nutné podotknout, že od roku 2013 se situace v Chrastavě částečně zlepšila, především ve zkvalitnění občanské vybavenosti města. Obec disponuje dostatečným množstvím obchodů, kulturních akcí nebo kvalitním vzděláváním v tamní základní škole. Problematický je nedostatek pracovních příležitostí, kvůli kterému musí lidé za prací cestovat do Liberce nebo továren v Hrádku nad Nisou. Zpravodajsky je ale Chrastava pokryta dostatečně. Celkem 22 příspěvků ve sledovaném období se věnovalo dění v tomto městě. Druhým ohroženým městem je Hrádek nad Nisou. Příhraniční město je ohroženo především kvůli nedostatku pracovních příležitostí a také kvůli své relativně velké vzdálenosti od Liberce. Z hlediska sociálních problémů se ale město snaží zajistit dostatečnou pomoc při takových problémech. Nově dokonce otevřelo i komunitní centrum, které by mělo pomáhat lidem v krizových situacích. Vybrané informace z analýzy z roku 2013 jsou ale stále dostatečně aktuální, například důvody sociálního vyloučení obyvatel Hrádku nad Nisou, kteří se v situaci vyskytli z důvodu „dlouhodobé nezaměstnanosti, nízké či žádné kvalifikace, ale také z důvodu rizikového užívání návykových látek či patologického hráčství.“⁵⁴ Bohužel liberecké zpravodajství se ani touto oblastí příliš nezabývá. Ve sledovaném období se z Hrádku odvíšely pouze

⁵³ SocioFactor s.r.o. *Analýza sociálně vyloučených lokalit a dostupnosti sociálních služeb prevence v těchto lokalitách v Libereckém kraji*, s. 41 [online]. Liberecký kraj, 2013 [cit. 23. 4. 2022]. Dostupné z: <https://odbor-socialni.kraj-lbc.cz/getFile/case:show/id:922015>.

⁵⁴ SocioFactor s.r.o. *Analýza sociálně vyloučených lokalit a dostupnosti sociálních služeb prevence v těchto lokalitách v Libereckém kraji*, s. 38 [online]. Liberecký kraj, 2013 [cit. 23. 4. 2022]. Dostupné z: <https://odbor-socialni.kraj-lbc.cz/getFile/case:show/id:922015>.

tři příspěvky, což je podle mého názoru dost málo vzhledem k velikosti města a v porovnání například s Chrastavou.

Druhou obcí s rozšířenou působností v okrese Liberec je město Frýdlant, kde je ohrožených lokalit hned několik. Patří mezi ně Bulovka, Frýdlant, Raspenava, Hejnice, Nové Město pod Smrkem a Višňová. Všechny tyto lokality se potýkají s výskytem sociálně slabých rodin, které jsou závislé na sociálních dávkách. Ve všech lokalitách je také poměrně podstatný výskyt romských obyvatel, kteří se sdružují ve vybraných čtvrtích a tvoří sociálně vyloučené oblasti. Důvodem vyloučení obyvatel je především nedostatečné vzdělání, exekuce, trestná činnost a také užívání návykových látek⁵⁵. U některých dokonce užívání tvrdých drog. Občanská zajištěnost města je ale velmi kvalitní. Ve městě je několik supermarketů, menších obchodů i městská nemocnice. Školství pokrývá několik mateřských, základních i středních škol. Dění ve střední zemědělské škole mapují některé příspěvky zpravodajství, které jsou částečně propojené i s tématem zemědělství na Frýdlantsku. Ačkoli je školství ve Frýdlantě zajištěno, příliš se nedaří zlepšit sociální situaci ve městě. Přínosem by pro město mohl být cestovní ruch. Hrad a zámek Frýdlant jsou velmi atraktivním cílem turistů a ročně památku navštíví tisíce návštěvníků. V roce 2019 jich bylo například 52 727.⁵⁶ Město ale prostřednictvím turistů příliš neožívá. Návštěvníci se zdržují v okolí hradu, případně zámeckého pivovaru, ale do centra města už mnohdy nezavítají. Témata zpravodajství z Frýdlantu se nicméně orientují převážně na hrad, opravy silnic a zemědělství. Problematická témata, jako jsou sociální problémy, dluhy nebo závislosti, se do zpravodajství absolutně nedostávají. Zbylé obce, ve kterých je větší riziko výskytu vyloučených obyvatel, jsou ve zpravodajství obsaženy velmi řídko, někdy, jako je tomu například u Višňové a Bulovky, dokonce vůbec.

Z celkového počtu 59 obcí je z hlediska zpravodajství pokryto pouze 22 z nich, což je méně než polovina. Řada obcí, které do okresu spadají, jsou v rámci výzkumného vzorku opomenuty. Důvody mohou být různé. Jedná se o zpravidla menší vesnice, tudíž je obtížné mapovat veškeré dění, které často není tak obsáhlé jako ve větších městech. Zároveň jsou mezi lokalitami, které v příspěvcích v rádiu chybějí, i větší města jako třeba

⁵⁵ SocioFactor s.r.o. *Analýza sociálně vyloučených lokalit a dostupnosti sociálních služeb prevence v těchto lokalitách v Libereckém kraji*, s. 38 [online]. Liberecký kraj, 2013 [cit. 23. 4. 2022]. Dostupné z: <https://odbor-socialni.kraj-lbc.cz/getFile/case:show/id:922015>.

⁵⁶ https://www.statistikakultury.cz/wp-content/uploads/2020/09/Pamatky_navstevnost_2019.pdf

Hodkovice nad Mohelkou, jež jsou přitom městem zajištěným a kulturně aktivním. Přesto ho liberecká redakce do svého zpravodajství v září a říjnu 2021 vůbec nezahrnula. V následující tabulce uvádím konkrétní počty jednotlivých lokací. Obce jsou stejně jako u dalších elementárních tabulek řazeny abecedně, nikoliv podle rozlohy nebo počtu obyvatel.

proměnná	popis	kód	oblast	počet
P5	Lokalita	1	Bílá	ne
		2	Bílý Kostel nad Nisou	3
		3	Bílý Potok	4
		4	Bulovka	ne
		5	Cetenov	ne
		6	Černousy	ne
		7	Český Dub	7
		8	Čtveřín	ne
		9	Dětřichov	ne
		10	Dlouhý Most	ne
		11	Dolní Řasnice	ne
		12	Frýdlant	27
		13	Habartice	4
		14	Hejnice	11
		15	Heřmanice	4
		16	Hlavice	ne
		17	Hodkovice nad Mohelkou	ne
		18	Horní Řasnice	ne
		19	Hrádek nad Nisou	3
		20	Chotyně	ne
		21	Chrastava	22
		22	Jablonné v Podještědí	12
		23	Janovice v Podještědí	ne
		24	Janův Důl	ne
		25	Jeřmanice	ne
		26	Jindřichovice pod Smrkem	ne
		27	Kobyly	ne
		28	Krásný Les	ne
		29	Kryštofovo Údolí	ne
		30	Křižany	6
		31	Kunratice	5
		32	Lázně Libverda	ne
		33	Lažany	ne
		34	Liberec	571
		35	Mníšek	ne
		36	Nová Ves	ne
		37	Nové Město pod Smrkem	13
		38	Oldřichov v Hájích	ne
		39	Osečná	ne

		40	Paceřice	ne
		41	Pěnčín	ne
		42	Pertoltice	ne
		43	Proseč pod Ještědem	ne
		44	Příšovice	ne
		45	Radimovice	ne
		46	Raspenava	6
		47	Rynoltice	ne
		48	Soběslavice	ne
		49	Stráž nad Nisou	ne
		50	Světlá pod Ještědem	ne
		51	Svijanský Újezd	2
		52	Svijany	5
		53	Sychrov	2
		54	Šimonovice	1
		55	Višňová	ne
		56	Vlastibořice	ne
		57	Všelibice	ne
		58	Zdislava	ne
		59	Žďárek	ne

Tabulka 6: Zastoupené lokality z okresu Liberec a jejich četnost

3.5.2. Okres Jablonec nad Nisou

Město Jablonec nad Nisou je druhým největším městem v Libereckém kraji. S krajským Libercem je ve velmi úzkém vztahu, což dokládá i tramvajová trať, která mezi městy vede. Stejně jako Liberec je město v srdci Jizerských hor velmi dobře občansky vybaveno. Disponuje vlastním divadlem, kinem, několika středními školami. Z hlediska pracovních příležitostí si město stojí poměrně obstojně. Řada lidí ale za práci cestuje do většího Liberce. I přes dobré podmínky pro rozvoj všech kapitálů se Jablonec nad Nisou potýká s poměrně velkým množstvím sociálně vyloučených obyvatel, jejichž většinu tvoří zástupci romské komunity. Většina Romů se v Jablonci sdružuje do vybraných lokalit, které se postupně od zbylých jabloneckých čtvrtí téměř úplně separovaly. Opět ale město Jablonec nad Nisou aktivně pracuje na zlepšení situace v těchto rodinách, snaží se pomáhat zvýšit jejich životní standard a poskytuje možnosti, jak se ze sociálního vyloučení vymanit. Vyloučení se ovšem netýká jen romského etnika. Ve městě žije řada dalších obyvatel, kteří se potýkají s problémy, jako jsou dlouhodobá nezaměstnanost, exekuce nebo narkomanie. Situace některých z nich je natolik kritická, že dochází i ke ztrátě domova. Lidé bez domova se v Jablonci sdružují převážně v centru, v okolí ulic Mánesova a také v blízkosti Rýnovic. Lokalita Jablonec nad Nisou je rozhlasovým zpravodajstvím hojně pokryta. Příspěvky jsou ale zaměřeny na oblast

kultury, nikoli sociálních potíží a jejich zlepšení. Problémové čtvrti nejsou ve výzkumném vzorku zastoupeny vůbec.

Obrázek 3: Administrativní mapa okresu Jablonec nad Nisou

Zdroj: Mapa administrativního rozdělení okresu. In: www.czso.cz [online]. [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/11260/57458328/adm_Jablonec_n_Nisou.png/6ea5f270-bc14-4e36-940a-2151c9867ce9?version=1.6&t=1615471089148

Další vyloučené lokality, které se v okrese vyskytují, spadají pod město s rozšířenou působností - Tanvald. Město leží pod Tanvaldským špičákem, který je vyhledávaným sportovištěm především v zimní sezóně. Ačkoliv je město poměrně dobře vybavené, žije v něm velké množství vyloučených rodin převážně romského etnika. Jedním z důvodů vyloučení je vysoká nezaměstnanost. „Ekonomická krize způsobila útlum textilního a sklářského průmyslu, což vyústilo ve vysokou nezaměstnanost v obci,“⁵⁷ popisuje situaci analýza z roku 2013. Zpravodajských příspěvků z Tanvaldu ale není ve sledovaném období nijak velké množství, pouze sedm. Pod město Tanvald spadají ještě další města ohrožená sociálním vyloučením, jako je Smržovka a Velké Hamry. U nich je situace podobná jako u Tanvaldu. Rozdíl je ovšem

⁵⁷ SocioFactor s.r.o. Analýza sociálně vyloučených lokalit a dostupnosti sociálních služeb prevence v těchto lokalitách v Libereckém kraji, s. 73 [online]. Liberecký kraj, 2013 [cit. 23. 4. 2022]. Dostupné z: <https://odbor-socialni.kraj-lbc.cz/getFile/case:show/id:922015>.

v tom, že ve sledovaných měsících se jim liberecká redakce zpravodajů nevěnovala. Z hlediska zpravodajství se tak stávají nepokryté. Do okresu také spadá město Železný Brod, které je důležité především díky své umělecké střední škole, která se věnuje oboru sklářství. Vyloučených rodin nežije v Železném Brodě velké množství. Přesto se ve městě vyloučené čtvrti nacházejí. Zpravodajsky je ale tato lokalita zmapovaná obstojně, nicméně témata opět nesouvisejí s vyloučením a sociálními problémy obyvatel.

Obecně je pokrytí jabloneckého okresu poměrně nedostatečné. Z celkového počtu 35 obcí je ve výzkumném vzorku přítomno pouze devět z nich, což představuje sotva jednu čtvrtinu. Zpravodajství se v tomto okrese věnuje převážně okresnímu městu Jablonec nad Nisou a poté horským městům Harrachov a Bedřichov. Následující tabulka udává konkrétní počty příspěvků z lokalit v jabloneckém okrese.

proměnná	popis	kód	oblast	počet
P5	Lokalita	1	Albrechtice v Jizerských horách	ne
		2	Bedřichov	30
		3	Dalešice	ne
		4	Desná	1
		5	Držkov	ne
		6	Frýdštejn	ne
		7	Harrachov	27
		8	Jablonec nad Nisou	218
		9	Janov nad Nisou	ne
		10	Jenišovice	ne
		11	Jílové u Držkova	ne
		12	Jiřetín pod Bukovou	ne
		13	Josefův Důl	ne
		14	Koberovy	ne
		15	Kořenov	ne
		16	Líšný	ne
		17	Loužnice	ne
		18	Lučany nad Nisou	ne
		19	Malá Skála	ne
		20	Maršovice	ne
		21	Nová Ves nad Nisou	ne
		22	Pěňčín	4
		23	Plavy	ne
		24	Pulečný	ne
		25	Radčice	ne
		26	Rádlo	ne
		27	Rychnov u Jablonce nad Nisou	4

		28	Skuhrov	ne
		29	Smržovka	ne
		30	Tanvald	7
		31	Velké Hamry	ne
		32	Vlastiboř	ne
		33	Zásada	2
		34	Zlatá Olešnice	ne
		35	Železný Brod	12

Tabulka 7: Zastoupené lokality z okresu Jablonec nad Nisou a jejich četnost

Z tabulky vyplývá velká diskrepance mezi Jabloncem a dalšími obcemi. Domnívám se, že se tento jev může odrážet od množství kontaktů, které redakce v okrese má. Z etnografické zkušenosti vím, že například s tiskovými mluvčími města Jablonec nad Nisou mají redaktorky blízké vztahy. Informace o dění v této lokalitě jsou pro ně proto dostupnější než například z menších vesnic. Další příčinou absence příspěvků z některých lokalit by mohlo být období, které zkoumám. Měsíce září a říjen jsou charakteristické začátkem školního roku a také volebním obdobím. Témata, jako je turismus nebo například opravy budov v malých městech, jsou zkrátka pro tuto dobu méně aktuální. Z doby své praxe v červnu a na konci srpna ale vím, že byla témata, spojená s turismem nebo rekreací, v letní sezóně mnohem frekventovanější. Na Jablonecku by proto mohlo zpravodajství mapovat například Malou Skálu jako vodácký oblíbenou lokalitu nebo Frýdštejn. V období, které zkoumám, jsou ale tyto lokality poměrně poklidné a aktivita se přesouvá do větších měst.

To ale neplatí pro turisticky atraktivní destinaci, jako je Bedřichov. Ačkoli jeho hlavní sezóna je v zimě, případně během léta, i tak je tato horská obec ve zpravodajství zastoupena často. Celkem 30 příspěvků, které se věnují tématům z centra Jizerských hor, je oproti zbylým lokalitám velký nadprůměr. Přitom z hlediska vyloučení lokalit bychom Bedřichov mohli považovat za rizikový, protože je tam horší občanská vybavenost. Například chybí větší obchod s potravinami nebo škola. Lidé tak musí dojíždět do větších měst. Dopravní obsluhu zajišťuje MHD do Liberce, spoje jezdí každou hodinu.⁵⁸ Autobusy spojují Bedřichov také s Jabloncem nad Nisou, kam ale jezdí s menší

⁵⁸ Linka 18 - Fügnerova - U Pramenů - Blanická - Škola Kateřinky – Bedřichov In: *dpmlj.cz* [online]. 2022 [cit. 2022-04-21]. Dostupné z: <https://www.dpmlj.cz/detail-linky?l=116>

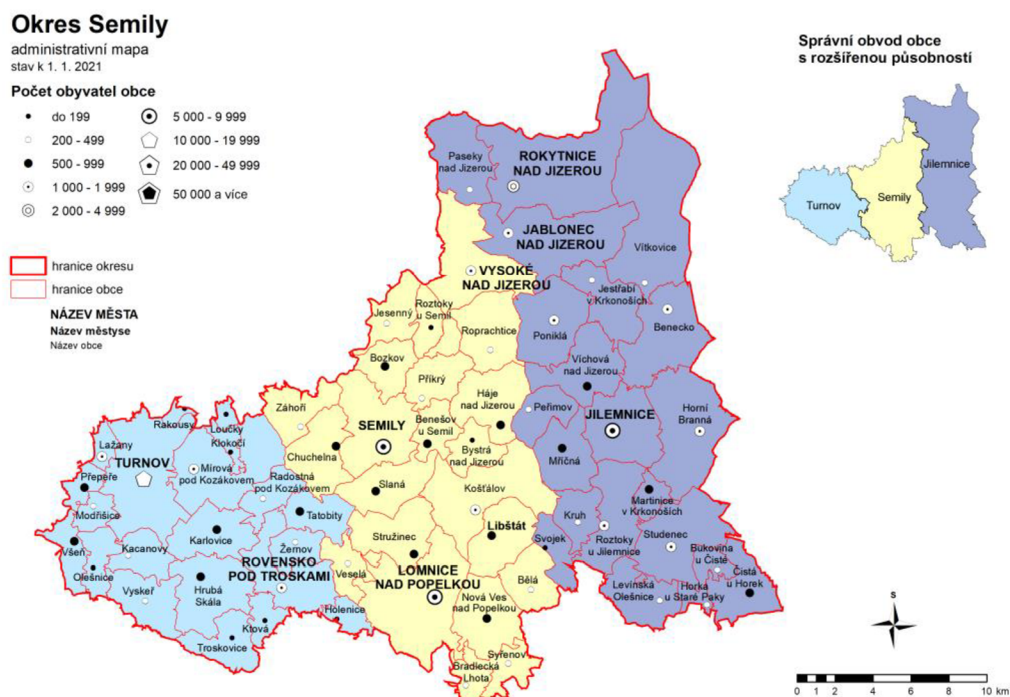
frekvencí.⁵⁹ Tím docházím k dílčímu závěru, že ačkoli bychom mohli některé lokality považovat za rizikové z hlediska sociálního vyloučení, míra jejich zastoupení v rámci zpravodajství se odvíjí od jiných faktorů, než je jejich občanská vybavenost.

3.5.3. Okres Semily

Analýza sociálně vyloučených lokalit v Libereckém kraji, která byla provedena v roce 2013, identifikovala v okrese Semily pouze jedinou oblast, které hrozí sociální vyloučení, a to samotné město Semily. Zbylá města a vesnice byly vyhodnoceny jako bezproblémové. Pokud se ale zaměřím na situaci dnes, je zřejmé, že se situace proměnila. Domnívám se, že se lidé s problémy, jako je nedostatek financí nebo třeba nízké vzdělání, vyskytují i ve městech, jako je Turnov nebo Lomnice nad Popelkou. Okres Semily je poměrně rozlehlý. Spadá do něj oblast Českého ráje, která je turisticky vyhledávanou lokalitou. Zároveň jsou v okrese i horská města v Krkonoších, které stejně jako Jizerské hory nabízejí spoustu rekreačních lokalit, kam se sjíždí sezónní obyvatelé. Zároveň je ale okres velmi dobře vybaven středními školami a díky tomu umožňuje kvalitní vzdělání. Z hlediska zdravotnictví okres disponuje hned několika nemocnicemi, tudíž i v této oblasti je dostatečně zajištěn. Problematická je z hlediska pokrytí regionálním médiem především jeho rozloha, a také fakt, že ho v podstatě mapuje jen jedna redaktorka, a to Lucie Fürstová. Kromě vybraných témat, která spravují redaktorky Eva Malá a Šárka Škapiková, točí v okrese jen Fürstová.

⁵⁹ Zastávkové jízdní řády In: *jabloneckadopravni.cz* [online]. 2022 [cit. 2022-04-21]. Dostupné z: <https://jr.jabloneckadopravni.cz/jr>

Obrázek 4: Administrativní mapa okresu Semily

Zdroj: Mapa administrativního rozdělení okresu. In: www.czso.cz [online]. [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/11260/57458328/adm_Semily.png/5f646bb5-699f-42ec-ada2-62af4d2267f2?version=1.6&t=1615471061557

Z celkového počtu 65 obcí bylo ve zpravodajských relacích Českého rozhlasu Liberec v měsíci září a říjnu roku 2021 zmíněno celkem 17 lokalit, což tvoří 26 procent. S touto hodnotou se řadí na druhou příčku od konce, kdy za ním zaostává už jen okres Jablonec nad Nisou. Míra pokrytí ale není přímo úměrná rozloze okresu, protože okres Semily je ze čtyř okresů Libereckého kraje rozlohou nejmenší. Pokryta jsou větší města, jako jsou Semily, Turnov, Jilemnice nebo Lomnice nad Popelkou. Zároveň se ale zmiňují i turistické destinace, jako je vesnice Bozkov, kde se nacházejí rozsáhlé jeskyně, nebo Hrubá Skála, kam se lidé vydávají do skalního pískovcového města. Témata, která se v rámci okresu řeší, ale nejsou jen turismus a cestovní ruch. Zpravodajská redakce sleduje i kauzy týkající se životního prostředí nebo zlepšení bydlení. Ačkoli tedy zpravodajství z okresu Semily zdaleka nepokrývá celou oblast, nabízí i témata, která okrajově souvisejí se zlepšením kvality života obyvatel, což může do značné míry ovlivnit i jejich kapitály. Zpravodajství informuje například o kauze lomu v Chuchelně. Je zároveň zajímavé, že je pokrytí regionu značně nerovnoměrné.

Kvalitu občanské zajištěnosti můžeme také určit pomocí ukazatele, který zkoumá dostupnost lékařské péče v oblasti. Co se regionu Semilská týče, je v něm velké zastoupení zdravotnictví. V okrese je hned několik nemocnic – v Semilech, v Jilemnici a v Turnově. Další pracoviště je poté ve Vysokém nad Jizerou, kde sídlí důležité pracoviště chirurgie ruky. Z hlediska zdravotnictví je tak okres zajištěn dostatečně, z čehož bychom mohli předpokládat, že míra sociálního vyloučení bude menší. To ostatně potvrzuje analýza z roku 2013.⁶⁰

proměnná	popis	kód	oblast	počet
P5	Lokalita	1	Bělá	ne
		2	Benecko	ne
		3	Benešov u Semil	ne
		4	Bozkov	1
		5	Bradlecká Lhota	ne
		6	Bukovina u Čisté	ne
		7	Bystrá nad Jizerou	ne
		8	Čistá u Horek	ne
		9	Háje nad Jizerou	ne
		10	Holenice	ne
		11	Horka u Staré Paky	ne
		12	Horní Branná	ne
		13	Hrubá Skála	3
		14	Chuchelna	19
		15	Jablonec nad Jizerou	3
		16	Jesenný	ne
		17	Jestřabí v Krkonoších	ne
		18	Jilemnice	21
		19	Kacanovy	ne
		20	Karlovice	ne
		21	Klokočí	ne
		22	Košťálov	ne
		23	Kruh	ne
		24	Ktová	ne
		25	Levínská Olešnice	ne
		26	Libštát	ne
		27	Lomnice nad Popelkou	14
		28	Loučky	ne
		29	Martinice v Krkonoších	4
		30	Mírová pod Kozákovem	2
		31	Modřišice	ne

⁶⁰ SocioFactor s.r.o. Analýza sociálně vyloučených lokalit a dostupnosti sociálních služeb prevence v těchto lokalitách v Libereckém kraji, s. 81. [online]. Liberecký kraj, 2013 [cit. 23. 4. 2022]. Dostupné z: <https://odbor-socialni.kraj-lbc.cz/getFile/case:show/id:922015>.

		32	Mříčná	6
		33	Nová Ves nad Popelkou	ne
		34	Ohrazenice	ne
		35	Olešnice	ne
		36	Paseky nad Jizerou	ne
		37	Peřimov	ne
		38	Poniklá	5
		39	Přepeře	ne
		40	Příkrý	ne
		41	Radostná pod Kozákovem	ne
		42	Rakousy	ne
		43	Rokytnice nad Jizerou	3
		44	Roprachtice	ne
		45	Rovensko pod Troskami	ne
		46	Roztoky u Jilemnice	ne
		47	Roztoky u Semil	ne
		48	Semily	23
		49	Slaná	ne
		50	Stružinec	ne
		51	Studenec	1
		52	Svojek	ne
		53	Syřenov	ne
		54	Tatobity	ne
		55	Troskovice	1
		56	Turnov	89
		57	Veselá	ne
		58	Víchová nad Jizerou	ne
		59	Vítkovice	ne
		60	Všeň	ne
		61	Vyskeř	ne
		62	Vysoké nad Jizerou	3
		63	Záhoří	ne
		64	Žernov	ne
		65	Zlaté Návší	5

Tabulka 8: Zastoupené lokality z okresu Semily a jejich četnost

3.5.4. Okres Česká Lípa

Posledním okresem, který jsem podrobila analýze proměnné P5, je okres Česká Lípa. Jak už jsem v této práci několikrát zmiňovala, Česká Lípa je velmi specifická z hlediska redaktorské práce regionálního zpravodajství Českého rozhlasu. Zatímco zbylé okresy mapují téměř všichni redaktoři, okres Česká Lípa má ve své kompetenci pouze redaktor jeden, a to Jiří Jelínek. Zajímala jsem se, do jaké míry se mu daří kraj mapovat z hlediska témat, a nyní se zaměřím i na pokrytí okresu z hlediska četnosti

jednotlivých lokalit. Na rozdíl od předchozího okresu Semily je Českolipsko poměrně dost rizikovou oblastí v otázce sociálního vyloučení. Vesnice i města v tomto okrese jsou lokalitami s vysokou nezaměstnaností, nízkou úrovní vzdělání i řadou obyvatel postižených exekucemi nebo závislostmi na návykových látkách. To všechno jsou faktory, které z nich postupně utvářejí vyloučené lokality. Po analýze proměnné P4 jsem zjistila, že tematika, která se zaměřuje na sociální problematiku nebo zlepšení podmínek pro život občanů, je v tomto okrese poměrně častá a daná témata jsou prezentována vyváženě. Příspěvky referují o možnostech městského bydlení nebo o opravách a výstavbách komunikací, které zlepší dostupnost do větších měst. Zmíněna je ale i kultura nebo školství, které je v rámci okresu rozvinuto i na bázi středního vzdělávání, v okrese je například i umělecká sklářská střední škola v Novém Boru.

Obrázek 5: Administrativní mapa okresu Česká Lípa

Zdroj: Mapa administrativního rozdělení okresu. In: www.czso.cz [online]. [cit. 2022-03-21]. Dostupné z:

https://www.czso.cz/documents/11260/57458328/adm_Ceska_Lipa.png/fbb6f4a5-a2e9-4e43-af94-ce12f8f9333c?version=1.6&t=1615471056568

Budu-li se věnovat konkrétním vyloučeným lokalitám, začnu u České Lípy jako okresního města s rozšířenou působností. V České Lípě je několik lokalit, kde se sdružují obyvatelé, kteří se potýkají se sociálním vyloučením. Jak analýza z roku 2013 předkládá,

velké množství sociálně vyloučených obyvatel jsou Romové⁶¹, a aktuální situace se od dat z roku 2013 nijak neliší. Jejich problémy často pramení v nedostatečném vzdělávání, jehož nedostatky začínají už v mateřské škole. „V dosahu každé sociálně vyloučené lokality je minimálně jedna mateřská škola, romští rodiče však mají malý zájem o umístění dětí do MŠ. Podle odhadů zástupců města navštěvuje školky pouze 10 % dětí ze sociálně vyloučených romských rodin. U neromských sociálně vyloučených rodin s docházkou do školky podle vyjádření města problémy nejsou.“⁶². Jak Daniel Prokop ve své knize píše, „důvodem není jen neochota svěřit dítě „bílým“, ale také obsazenost školek a hlavně finanční náklady spojené s dojížděním, obědy a vybavením.“⁶³ To si zkrátka řada z těchto obyvatel, patřících často do strádající třídy, nemůže dovolit. Tento problém se ale zdaleka netýká jen Romů. Problémy s financováním vzdělání mají i další obyvatelé, kteří patří do strádající nebo ohrožené třídy. Velké množství obyvatel Českolipska musí za prací dojíždět do jiných měst, protože okres nenabízí dostatek míst. Problematické jsou i ceny a náklady spojené s bydlením. V souvislosti s těmito problémy vzniká z České Lípy dostatečné množství zpravodajských příspěvků, ať už jsou to témata ohledně pracovních příležitostí nebo možností nového bydlení. Obecně je okres zpravodajsky pokryt velmi dobře. Celkem jsem v rámci výzkumného vzorku identifikovala 167 příspěvků, které mapovaly dění v České Lípě. To je sice třetí pozice v rámci žebříčku okresních měst, v přepočtu na redaktory je to ale číslo velmi obstojné.

Dalšími ohroženými lokalitami, které spadají pod město Česká Lípa, jsou město Mimoň, Stráž pod Ralskem a vesnice Pertoltice pod Ralskem, Ralsko a Zákupy. Mimoň je městem poměrně zajištěným, ale lidé musí za prací vesměs dojíždět. Jezdí převážně do nedaleké továrny Škoda Auto v Mladé Boleslavi nebo do Liberce.⁶⁴ Pokrytí města regionálním zpravodajstvím je nicméně dostatečné. Zajímavé je, že ve srovnání s předchozím okresem jsou hodnoty mnohem vyšší. Například okresní město Semily

⁶¹ SocioFactor s.r.o. *Analýza sociálně vyloučených lokalit a dostupnosti sociálních služeb prevence v těchto lokalitách v Libereckém kraji*, s. 14 [online]. Liberecký kraj, 2013 [cit. 23. 4. 2022]. Dostupné z: <https://odbor-socialni.kraj-lbc.cz/getFile/case:show/id:922015>.

⁶² SocioFactor s.r.o. *Analýza sociálně vyloučených lokalit a dostupnosti sociálních služeb prevence v těchto lokalitách v Libereckém kraji*, s. 17 [online]. Liberecký kraj, 2013 [cit. 23. 4. 2022]. Dostupné z: <https://odbor-socialni.kraj-lbc.cz/getFile/case:show/id:922015>.

⁶³ PROKOP, Daniel. *Slepé skvrny: o chudobě, vzdělávání, populismu a dalších výzvách české společnosti*. Druhé, rozšířené vydání. Brno: Host, 2020. s. 122 ISBN 978-80-275-0308-7.

⁶⁴ SocioFactor s.r.o. *Analýza sociálně vyloučených lokalit a dostupnosti sociálních služeb prevence v těchto lokalitách v Libereckém kraji*, s. 18. [online]. Liberecký kraj, 2013 [cit. 23. 4. 2022]. Dostupné z: <https://odbor-socialni.kraj-lbc.cz/getFile/case:show/id:922015>.

figurovalo ve 23 příspěvcích, zatímco město Mimoň bylo zdrojem 25 příspěvků. Podobně je na tom relativně zajištěné město Stráž pod Ralskem. Naopak Pertoltice pod Ralskem nejsou zmíněny vůbec a obce Ralsko a Zákupy jen řídce.

Druhým městem s rozšířenou působností je město Nový Bor, pod který spadají dvě rizikové oblasti, a to samotný Nový Bor a poté město Cvikov. Ačkoli je město Nový Bor občansky zajištěné obstojně, potýká se s řadou problematických občanů. „Naléhavá je i vzrůstající drogová problematika a opakovaný výkon trestu odnětí svobody za trestnou činnost,“⁶⁵ popisuje důvody těchto problémů analýza z roku 2013. Počet 16 příspěvků je v porovnání s ostatními městy v okrese nižší, nicméně v krajském průměru se řadí mezi kvalitně zmapované lokality. Druhou oblastí je tedy obec Cvikov, do jejíhož katastru spadají i části Drnovec, Trávník, Naděje, Lindava, Svitava a Záhořín. Ve městě jsou dvě sociálně vyloučené lokality, kde se sdružují především Romové. „U sociálně slabých romských rodin dochází k migraci mezi Cvikovem a Novým Borem, Šluknovskem, Varnsdorfem, Kamenickým Šenovem a Českou Kamenicí,“⁶⁶ uvádí analýza sociálně vyloučených lokalit v Libereckém kraji. Nicméně ani u těchto lokalit nelze sociálně vyloučené obyvatelstvo zobecnit pouze na romské etnikum. Stejně jako například v Novém Boru i ve Cvikově je velké množství dalších obyvatel, kteří bojují s problémy v oblasti financí nebo závislostí. Ze Cvikova pochází pouze 5 příspěvků, nicméně z jedné z jeho oblastí Lindavy hned tři. Lindava je známá především díky centru sklářské společnosti Lasvit. Jedná se tak o velmi turisticky vyhledávanou lokalitu, proto ji také liberecké zpravodajství zpracovává.

Celkový počet lokalit, které jsou z okresu Česká Lípa zmapovány, je 24, což z celkových 59 tvoří 40 %. Vzhledem k počtu jen jednoho redaktora pracujícího v tomto okrese se tak region Českolipska řadí mezi nejvíce náročné z hlediska přípravy zpravodajství. Na konkrétních datech zároveň můžeme sledovat, že jejich četnost a výskyt ve vysílání se pravděpodobně odvíjí od sítě kontaktů, které redaktor Jiří Jelínek má. Lze předpokládat, že v některých lokalitách má kontakty a v jiných místech nikoli. Můžeme pozorovat, že například vesnice Mařenice a Tuhaň, ačkoli jsou podobně velké,

⁶⁵ SocioFactor s.r.o. *Analýza sociálně vyloučených lokalit a dostupnosti sociálních služeb prevence v těchto lokalitách v Libereckém kraji*, s. 30. [online]. Liberecký kraj, 2013 [cit. 23. 4. 2022]. Dostupné z: <https://odbor-socialni.kraj-lbc.cz/getFile/case:show/id:922015>.

⁶⁶ SocioFactor s.r.o. *Analýza sociálně vyloučených lokalit a dostupnosti sociálních služeb prevence v těchto lokalitách v Libereckém kraji*, s. 32 [online]. Liberecký kraj, 2013 [cit. 23. 4. 2022]. Dostupné z: <https://odbor-socialni.kraj-lbc.cz/getFile/case:show/id:922015>.

nejsou ve výzkumném vzorku zastoupeny stejně. Pravděpodobně má tedy českolipský redaktor v Mařenicích kontakt, díky němuž může mapovat aktuální dění snadněji než v Tuhani, kde kontakt mít nemusí. Zároveň je ale nutné zmínit, že výzkumný vzorek obsahuje data ze dvou měsíců, a tudíž je možné, že nic zásadního v tomto období se v Tuhani neudálo. V celkovém srovnání je také okres Česká Lípa nejvíce pokrytým okresem z hlediska počtu lokalit. Veškerá data mapující konkrétní počty příspěvků udává následující tabulka.

proměnná	popis	kód	oblast	počet
P5	Lokalita	1	Bezděz	2
		2	Blatce	ne
		3	Blíževedly	ne
		4	Bohatice	ne
		5	Brniště	4
		6	Cvikov	5
		7	Česká Lípa	167
		8	Doksy	15
		9	Dubá	9
		10	Dubnice	2
		11	Hamr na Jezeře	ne
		12	Holany	ne
		13	Horní Libchava	4
		14	Horní Police	ne
		15	Chlum	ne
		16	Chotovice	ne
		17	Jestřebí	ne
		18	Kamenický Šenov	10
		19	Kozly	ne
		20	Kravaře	ne
		21	Krompach	ne
		22	Kunratice u Cvikova	3
		23	Kvítkov	ne
		24	Lindava	3
		25	Luka	ne
		26	Mařenice	3
		27	Mimoň	25
		28	Noviny pod Ralskem	ne
		29	Nový Bor	16
		30	Nový Oldřichov	ne
		31	Okna	ne
		32	Okrouhlá	ne
		33	Pertoltice pod Ralskem	ne
		34	Polevsko	ne
		35	Provodín	ne

		36	Prysk	ne
		37	Radvanec	ne
		38	Ralsko	9
		39	Skalice u České Lípy	ne
		40	Skalka u Doks	ne
		41	Sloup v Čechách	ne
		42	Slunečná	ne
		43	Sosnová	5
		44	Srní	5
		45	Stráž pod Ralskem	26
		46	Stružnice	ne
		47	Stvolínky	4
		48	Svojkov	3
		49	Svor	3
		50	Tachov	ne
		51	Tuhaň	ne
		52	Velenice	ne
		53	Velký Valtinov	ne
		54	Volfartice	ne
		55	Vrchovany	3
		56	Zahrádky	10
		57	Zákupy	5
		58	Žandov	ne
		59	Ždírec	ne

Tabulka č. 9: Zastoupené lokality z okresu Česká Lípa a jejich četnost

Závěr

Obsahová analýza mého výzkumného vzorku hledala spojitosti mezi sociální geografii a zpravodajstvím Českého rozhlasu Liberec. Mým hlavním cílem bylo pojmenovat vztahy a vazby mezi „slepými místy“, která tvoří převážně sociálně vyloučené oblasti v jednotlivých okresech, ale nejen ony, a příspěvky vytvořenými redakcí zpravodajství. Z analýzy dat, doplněné o poznatky nabyté svou vlastní etnografickou zkušeností, jsem došla k následujícím závěrům.

Z hlediska počtu příspěvků z daných okresů se zdá být nejlépe zmapován okres Liberec, nicméně při konkrétnější analýze jsem zjistila, že témata příspěvků a rozsah zmapovaných lokalit tuto informaci do velké míry vyvracejí. Počet zmíněných lokalit sice dosahuje 37 %, ale témata jsou spíše zaměřena na turismus, kulturu nebo záležitosti celého Libereckého kraje. U některých větších měst dokonce zcela chybí pokrytí jako například u Hodkovic nad Mohelkou. Analýza potvrdila mou tezi, že poloha redakce v Liberci ovlivní počet příspěvků z této lokality a okolí. Ukázalo se, že největší počet příspěvků opravdu pochází z Liberce. Pravděpodobně je to díky dobré dostupnosti a také hustému pokrytí redaktory. Zároveň jde o největší město regionu a logicky se tedy v daném místě děje nejvíce akcí, soustředí se v něm množství úřadů a agendy, je tam nejvíce škol. Největší počet příspěvků má Jana Švecová, jejíž pozice se nazývá příložník; tvoří převážně živé vstupy a zprávy. Zbylí redaktori jsou mezi sebou relativně vyrovnaní. Nutné je ale podotknout, že jejich kompetence natolik vyrovnané nejsou. Zatímco Eva Malá nebo Šárka Škapiková mapují především určitá témata, například Jiří Jelínek referuje o dění z celého okresu.

Z hlediska témat převažuje ve výzkumném vzorku téma dopravy a kultury. Hned poté následují témata související s činností městských zastupitelstev a poté téma školství. To je také jedním z podstatných témat pro tematiku sociálního vyloučení, protože právě vzdělání velmi ovlivňuje, jakým směrem se člověk bude ubírat a do jaké třídy bude patřit. Vzhledem k období, ze kterého je výzkumný vzorek čerpán, se také často objevuje téma covid, zdravotnictví a volby, pro které jsou první dva měsíce podzimu důležitým obdobím.

Nyní se dostávám k odpovědi na mou výzkumnou otázku, a to do jaké míry se sociální geografie Libereckého kraje „propisuje“ do zpravodajství. Podívám-li se na počty vyloučených lokalit, v daných okresech je na tom nejhůře okres Liberec s počtem

devíti ohrožených měst sociálním vyloučením. Z hlediska pokrytí ve zpravodajství je ale mapováno relativně dobře, celkem 37 % lokalit je pokryto. Tématy ovšem tato problematika se příliš na povrch nedostává. Z dat vyplývá pozornost zaměřená především na dopravu, kulturu, opravy nebo životní prostředí. Zároveň ale vyloučené nebo ohrožené lokality netrpí nedostatkem zpravodajských příspěvků, jejich názvy jsou ve veřejném prostoru díky Českému rozhlasu frekventovány, nedá se říci, že by byly úplně „zapomenuty“. Ve vysílání se problematika spojená s vyloučením lokalit promítá přes témata, jako jsou mzdy, bydlení, sociální témata nebo finance. Naopak města a obce, které ohroženy nejsou, liberecké zpravodajství často vůbec nepokrývá, jako je tomu u Hodkovic nad Mohelkou. Obecně také sleduji velkou diskrepanci tabulky, která ukazuje lokality, kterých se příspěvky z okresu Liberec týkají. Město Liberec má v tabulce přiřazenou hodnotu 571. Oproti tomu celkem 25 lokalit není zastoupeno vůbec. Nicméně musíme zohlednit, že Liberec je krajským městem, tudíž je tam dostatek témat ke zpracování.

Naopak nejmenší počet rizikových oblastí má okres Semily, který ale disponuje také druhým nejmenším počtem příspěvků. Je tedy zajímavé, že ačkoli jsou v okrese města a vesnice relativně obstojně sociálně zajištěné a nabízejí obyvatelům dostatečné prostředky pro rozvoj všech kapitálů, mediální pokrytí zaostává. Jeho nedostatky se pravděpodobně odrážejí od malého počtu redaktorů, kteří by okres mapovali. Zároveň je okres nejdál od místa redakce, a tak mají redaktori horší přístup do daných lokalit. Průměrně je na tom okres Jablonec nad Nisou. Z hlediska pokrytí zpravodajstvím je zmapován z jedné čtvrtiny. Témata se ale soustředí převážně na okresní město Jablonec nad Nisou a oblast Jizerských hor, která je turisticky atraktivní.

Velký zvrat přinášejí výsledky, týkající se okresu Česká Lípa. Ten mapuje v podstatě jeden jediný redaktor, který na rozdíl od zbytku redakce tvoří příspěvky všech témat. Zajímavé je, že pokrytí okresu je ze všech čtyř oblastí nejlepší, a to konkrétně 40 %. Z hlediska počtu rizikových oblastí je Českolipsko hned na druhé příčce s počtem osmi lokalit. Zároveň je nutné zmínit i to, že tematika zpravodajství z Českolipska je rozmanitá a jako jediná se věnuje velkému množství sociálních témat či témat přínosných pro zlepšení situace některých obyvatel. Jsem si samozřejmě vědoma, že veškerá témata musí být nejprve ozdrojována, tudíž velkou zásluhu na této rozmanitosti mají samotné zdroje a respondenti, nicméně i tak se domnívám, že redaktor Jiří Jelínek svou prací do velké míry musí obsah aktivně vyhledávat a tím ho vlastně vytvářet a přispívat k diverzitě zpravodajství. Důležitá je ovšem i pozice editora, který zodpovídá

za příspěvky, jež redakce tvoří, a může sám regulovat obsah, který potřebuje zpracovat nebo naopak který je třeba změnit nebo už nepublikovat.

Opustím-li jednotlivé části kraje a začnu-li se věnovat konkrétním číslům, docházím k názoru, že z hlediska konkrétních lokalit je Liberecký kraj poměrně málo pokryt. Celkový počet příspěvků, které se věnují konkrétní obci nebo městu, je 72, což činí 33 % celkového počtu obcí v Libereckém kraji. Řada příspěvků ale referuje o kraji jakožto celku, a proto hodnota 33 % není tolik alarmující. Každopádně témata ani četnost příspěvků se příliš neodrážejí od sociální geografie Libereckého kraje. Zatímco relativně kvalitně vybavené lokality z hlediska budování kapitolů jsou často i bez jediného příspěvku, lokality s rizikem vyloučených oblastí a výskytem obyvatel ze strádající třídy jsou zpravodajsky zmapované dostatečně nebo alespoň obstojně. Moje odpověď na výzkumnou otázku tedy zní, že se sociální geografie do regionálního zpravodajství prakticky vůbec nedostává. Témata ani četnost lokalit nezávisí na třídním složení obyvatel ani sociálních problémech v dané oblasti.

Jak je zřejmé, moje práce prokázala velký význam činnosti regionální redakce. Z analýzy všech proměnných a následné komparace s etnografickou zkušeností se ukázalo, že redaktoři zpravodajství dostatečně mapují dění v regionu s magnifikací aktuálních témat. Velké zastoupení mají témata z kultury nebo školství, ale redaktoři točí příspěvky i o dění ve zdravotnictví, na krajském úřadě nebo o životním prostředí.

Tuto práci bych nemohla napsat, kdybych opakovaně nepracovala v redakci zpravodajství jako stážistka. Během několika měsíců, strávených v kolektivu redaktorů, jsem získala velké množství zkušeností. Ty největší v oblasti tvorby a přípravy zpravodajství. Poznala jsem ale i všeobecné fungování médií v regionu a systém, jakým se informace předávají lidem. Díky stáži jsem pochopila, jakým způsobem se postupuje při mapování vybrané události a jaké příspěvky se na dané téma tvoří. Pochopila jsem, jak se volí témata do jednotlivých dní, a naučila se rychle upravovat texty podle typu příspěvku, kterého byly součástí. Velkým přínosem mi byla stáž v oblasti komunikačních schopností. Naučila jsem se nejen správnému vyjadřování a skladbě vět, ale i komunikaci s úřady a důležitými osobami, například hejtmanem Libereckého kraje.

Sběr dat mi umožnil nahlédnout na celou práci redakce komplexněji, zatímco během stáže jsem byla vždy jen u dílčí části celkové práce. Při natáčení reportáže, na akci při živém vstupu, v redakci nebo ve studiu. Měla jsem sice možnost vidět jednotlivé

názvy příspěvků, které se během dne připravovaly, ale podrobněji jsem je neměla možnost reflektovat. To mi umožnila až podrobná analýza, která je součástí této práce.

Těžko popsatelnou hodnotou je pro mne důvěra, navázané vztahy a možnost nabýt nové zkušenosti. Během stáže jsem se seznámila nejen s prací redaktorů, ale do určité míry i s jejich životními příběhy. Zkrátka jsem po určitou dobu byla jejich kolegyní a trávila s nimi čas. Ve společné kanceláři nebo při dlouhých cestách autem se tak naše rozhovory přenesly i na jinou než pracovní úroveň. Důležité jsou pro mě také kontakty, které se mi během několikaměsíční praxe podařilo získat. Ať už díky redaktorům a jejich práci, u které jsem byla přítomna, nebo díky vlastním příspěvkům, které jsem pro redakci připravovala. Po celou dobu stáže jsem si vedla badatelský deník, který veškeré tyto hodnoty postihuje. Ukázku z něj příkládám k této práci. Jsem vděčná za tuto příležitost a vážím si toho, že mi Český rozhlas Liberec umožnil tuto stáž absolvovat, potažmo realizovat mou bakalářskou práci.

Seznam použitých pramenů a literatury

Prameny

1. Čl. 6 Zpravodajské a publicistické pořady a péče o informace v těchto pořadech. In: Kodex Českého rozhlasu. Praha: Český Rozhlas, s. 8.
2. HARTMANOVÁ, Kateřina. Badatelský deník, 2020-2021.
3. HAVEL, Václav a Karel HVÍŽĎALA. *Dálkový výslech: rozhovor s Karlem Hvižďalou*. Voznice: LEDA, 2015. ISBN 978-80-7335-398-8
4. HERGET, Jan. Budovy, které mluví. V Praze: Radioservis, 2018. ISBN 978-80-87530-93-1.
5. JEŠUTOVÁ, Eva, 2003. Z historie regionálního a zahraničního vysílání českého rozhlasu. Od mikrofonu k posluchačům: z osmi desetiletí českého rozhlasu. Praha: Český rozhlas. ISBN 80-86762-00-9.
6. Zákon č. 484/1991 Sb. *Zákon České národní rady o Českém rozhlasu*. [online]. [cit. 2022-04-15]. Dostupné z: <https://rada.rozhlas.cz/sites/default/files/documents/03399575.pdf>

Literatura

1. BOURDIEU, Pierre, 1987. *Distinction: A Social Critique of the Judgement of Taste*. Harvard University Press. ISBN 9780674212770
2. MAREŠ, Petr. *Faktory sociálního vyloučení*. Praha: VÚPSV, výzkumné centrum Brno, 2006. ISBN 80-87007-15-8

3. MARŠÍK, Josef, Zbyněk ČERNÍK, Roman STUPKA a Jitka ŠKÁPIKOVÁ. *Výběrový slovníček termínů slovesné rozhlasové tvorby*. Praha: Sdružení pro rozhlasovou tvorbu, 1999. ISBN 80-238-5619-7
4. PROKOP, Daniel. *Slepé skvrny: o chudobě, vzdělávání, populismu a dalších výzvěch české společnosti*. Druhé, rozšířené vydání. Brno: Host, 2020. ISBN 978-80-275-0308-7
5. SEDLÁKOVÁ, Renáta. *Výzkum médií: neužívané metody a techniky*. Praha: Grada, 2014. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-80-247-3568-9.
6. TOUŠEK, Václav, Josef KUNC a Jiří VYSTOUPIL. *Ekonomická a sociální geografie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-114-4.

Internetové zdroje

1. BAALBAKI, Khalil. Redakce Českého rozhlasu Liberec sídlí v Zeleném údolí v Liberci, v Modré ulici. In: Český rozhlas Liberec [online]. [cit. 2022-05-01]. Dostupné z: <https://liberec.rozhlas.cz/cesky-rozhlas-liberec-6019746#&gid=1&pid=1>
2. Čechy krásné, Čechy mé (1969, 1991, 2008) In: *Panáček v říši mluveného slova* [online] 2006. [cit. 2022-04-12]. Dostupné z: <http://mluveny.panacek.com/literarni-pasma/2336-cechy-krasne-cechy-me-1968.html>
3. Čechy krásné, Čechy mé In: *Knihovna Václava Havla* [online]. 2011 [cit. 2022-04-12]. Dostupné z: <https://www.vaclavhavel.cz/cs/index/novinky/179/cechy-krasne-cechy-me.html>
4. Krajská správa ČSÚ v Liberci In: *Český statistický úřad* [online]2022 [cit. 2022-05-01]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xl>

5. *Liberecký kraj* [online]. [cit. 2022-05-01]. Dostupné z: <https://www.kraj-lbc.cz/>

6. Linka 18 - Fügnerova - U Pramenů - Blanická - Škola Kateřinky – Bedřichov In: *dpmlj.cz* [online]. 2022 [cit. 2022-04-21]. Dostupné z: <https://www.dpmlj.cz/detail-linky?l=116>

7. Mapa administrativního rozdělení okresu. In: *www.czso.cz* [online]. [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/11260/57458328/adm_Liberec.png/4c7227a8-68bf-4153-92eb-963fd6899d65?version=1.6&t=1615471059747

8. Mapa administrativního rozdělení okresu. In: *www.czso.cz* [online]. [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/11260/57458328/adm_Jablonec_n_Nisou.png/6ea5f270-bc14-4e36-940a-2151c9867ce9?version=1.6&t=1615471089148

9. Mapa administrativního rozdělení okresu. In: *www.czso.cz* [online]. [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/11260/57458328/adm_Ceska_Lipa.png/fb66f4a5-a2e9-4e43-af94-ce12f8f9333c?version=1.6&t=1615471056568

10. Mapa administrativního rozdělení okresu. In: *www.czso.cz* [online]. [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/11260/57458328/adm_Semily.png/5f646bb5-699f-42ec-ada2-62af4d2267f2?version=1.6&t=1615471061557

11. SocioFactor s.r.o. *Analýza sociálně vyloučených lokalit a dostupnosti sociálních služeb prevence v těchto lokalitách v Libereckém kraji*. [online]. Liberecký kraj, 2013 [cit. 23. 4. 2022]. Dostupné z: <https://odbor-socialni.kraj-lbc.cz/getFile/case:show/id:922015>.

12. *Ročenka Českého rozhlasu*, 2006 [online]. Český rozhlas, s. 60 [cit. 2022-04-12]. Dostupné z: <https://informace.rozhlas.cz/sites/default/files/documents/02152204.pdf>

13. *Ročenka Českého rozhlasu*, 2016 [online]. Český rozhlas, s. 3 [cit. 2022-04-12].
Dostupné z:
<https://informace.rozhlas.cz/sites/default/files/documents/03876324.pdf>
14. Unikátní výzkum: česká společnost se nedělí na dva tábory, ale do šesti tříd. Zjistěte, do které patříte vy In: *iRozhlas.cz* [online]. 2019 [cit. 2022-03-27].
Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/ceska-spolecnost-vyzkum-tridy-kalkulacka_1909171000_zlo
15. Zastávkové jízdní řády In: *jabloneckadopravni.cz* [online]. 2022 [cit. 2022-04-21].
Dostupné z: <https://jr.jabloneckadopravni.cz/jr>
16. Zákon č. 484/1991 Sb. *Zákon České národní rady o Českém rozhlasu*. [online]. [cit. 2022-04-15].
Dostupné z:
<https://rada.rozhlas.cz/sites/default/files/documents/03399575.pdf>

Seznam tabulek

Tabulka 1: Kódovací klíč pro obsahovou analýzu.....	12
Tabulka 2: Počet příspěvků z jednotlivých okresů	31
Tabulka 3: Četnost formátů.....	35
Tabulka 4: Počty příspěvků vytvořených jednotlivými redaktory	40
Tabulka 5: Četnost jednotlivých témat v rámci výzkumného vzorku.....	43
Tabulka 6: Zastoupené lokality z okresu Liberec a jejich četnost.....	52
Tabulka 7: Zastoupené lokality z okresu Jablonec nad Nisou a jejich četnost.....	55
Tabulka 8: Zastoupené lokality z okresu Semily a jejich četnost.....	59

Seznam obrázků

Obrázek 1: Budova Českého rozhlasu Liberec.....	22
Obrázek 2: Administrativní mapa okresu Liberec.....	48
Obrázek 3: Administrativní mapa okresu Jablonec nad Nisou	53
Obrázek 4:Administrativní mapa okresu Semily	57
Obrázek 5:Administrativní mapa okresu Česká Lípa.....	60

Seznam příloh

1. Ukázka badatelského deníku

Ukázka badatelského deníku

Srpen 2020

24.8.

Dnes jsem byla poprvé v redakci Českého rozhlasu Liberec. Editor Michal Jemelka mě v osm ráno přivítal před budovou Českého rozhlasu. Budova je mezi rodinnými domy nedaleko mého domova, měla jsem tak krátkou cestu. Prošla jsem brankou do zahrady a čekala před hlavním vchodem. Zaměstnanci vstupují do budovy na čipovou kartu. Prošli jsme přes chodbu s kuchyňkou do kanceláře, která slouží jako redakce zpravodajství, kde se odehraje moje stáž. Seznámila jsem se s mužem, který seděl u počítače. Michal mi vysvětlil, že je v pozici „příložníka“, který sedí celý den v redakci a připravuje zprávy a živé vstupy na další den. Na rozdíl od dalších redaktorů nepracuje v terénu. Editor mě vzal do druhého patra, kde se nachází redakce stanice. Navštívili jsme společně šéfredaktora Pavla Kudrnu, kterému mě představil jako stážistku. Poté jsem se šla podívat do studia, kde zrovna moderovala Iveta Kalátová. V celou odvysílala zprávy „zprávařka“. Zpravodajská relace trvala zhruba 4 minuty a vše bylo velmi rychlé. Veškeré jingly si Lída Jiroutová ovládala sama pomocí posuvných šavlí na zvukovém pultu ve studiu. Po odvysílání zpráv se ohlásila opět Iveta, která uvedla další vysílací hodinu. Červené světlo s nápisem On air zhaslo a hovor se změnil na jiné téma. Iveta mi vysvětlila, že má dopředu připravenou řadu písniček, které pustí, a mezitím má čas si například odskočit nebo se připravit na další vstup. Já jsem se vrátila do přízemí do redakce zpravodajství.

Editor mi dal přístupové údaje včetně mého vlastního e-mailu pod doménou rozhlasu. Ukázal mi, jak funguje systém, ve kterém se připravuje vysílání a do kterého redaktoři tvoří své příspěvky. Systém se jmenuje Open media a vzniká v něm veškerý obsah, který Český rozhlas vysílá. Zvukové nahrávky se ukládají do systému Dallet +, ze kterého se poté kopírují do Open media. Dopoledne uběhlo rychle. V poledne se přišel do redakce zeptat technik, zda si dáme něco k obědu. Vzhledem k lokaci redakce totiž není žádná restaurace poblíž, a tak si vždy objednávají jídlo z restaurace v centru města a jeden ze zaměstnanců pak pro objednávku dojede. Já jsem si ale nic neobjednala.

Odpoledne jsem jela s redaktorkou Šárkou Škapikovou do Harrachova. Jely jsme služebním autem Škoda Octavia, které má Šárka aktuálně u sebe. Jinak auta stojí

v zahradě rozhlasu a používají se jen pro pracovní cesty. Kvůli homeoffice některých redaktorů jsou ale aktuálně auta u redaktorů. Se Šárkou jsme jely točit reportáž o harrachovské základní škole, která nabízí nově přichozím kantorům také služební byt. Šárka mi cestou vysvětlila, jak bude při natáčení postupovat a s kým chce natáčet. V Harrachově už na nás čekala starostka města a nová paní učitelka i se svou malou dcerkou. Šárka položila oběma několik otázek a celý rozhovor si nahrávala na diktafon značky Sony s logem Českého rozhlasu na molitanovém tlumiči. Od pohledu jsem poznala, že má diktafon už dlouho, protože byl hodně odřený. Celé natáčení trvalo zhruba 20 minut, poté jsme se vrátily zpátky do redakce. Editor mě pro tento den pustil domů, protože pro mě neměl žádnou další práci.

26.8.

Dnes je středa, ráno jsem přišla do redakce a editor mi řekl, že pojedou se Šárkou do Hrádku nad Nisou. V 9 hodin mě Šárka vyzvedla před redakcí a jely jsme do Hrádku. Nejprve jsme se setkaly se starostou Hrádku nad Nisou na městském úřadě. Společně s ním jsme pak přes centrum města došli do nově zrekonstruované Schubertovy vily. Šárka si se starostou celou dobu tykala a vedli přátelský rozhovor, z čehož jsem usoudila, že se dobře znají. Starosta nás provedl nově vzniklým komunitním centrem, které ve vile vzniklo. V průběhu prohlídky Šárka nahrávala komentář starosty. Poté jsme se museli vrátit na náměstí, kde jsme měli zaparkované auto. V autě měla Šárka „kodek“ ze kterého bude vysílat živý vstup. Jedná se o přenosné zařízení, díky kterému se redaktor může spojit přímo s moderátorem ve studiu. Ve Wordu si Šárka připravila základní osnovu otázek a odpovědí, které odpovídaly na předem připravené otázky. Otázky měl k dispozici moderátor ve studiu. Živé vstupy se připravují dopředu a celé je tvoří samotní redaktori. Moderátor pouze čte připravené otázky. V 11:10 byla Šárka se sluchátky na uších a připojeným mikrofonem připravená živě vstupovat. Celý vstup trval zhruba čtyři minuty a Šárka v něm shrnula základní informace o novém komunitním centru. Po odvysílání vstupu jsme se vrátily do redakce a já jsem dostala za úkol napsat zprávu o vzniku centra v Hrádku.

Editor mi nastínil, jak by zpráva měla znít a do mailu mi poslal zvukovou nahrávku, kterou Šárka pořídila. Stručně jsem tedy shrnula obsah sdělení a poté informace více rozvinula. Přidala jsem zvuk respondenta, který jsem sestříhala v programu Soundforge. Český rozhlas má pro své redakce zakoupenou prémiovou verzi systému, která je nainstalovaná ve všech služebních počítačích. Základní úpravou

je střih. Následně se pak upravuje hlavně hlasitost, kterou je potřeba zvýšit, aby ve vysílání byla nahrávka dobře slyšet. Zvuk, který jsem sestříhala, jsem nahrála do systému Dallet +, kam se zvukové nahrávky ukládají pod speciálními vygenerovanými kódy. Číslo kódu se následně vkládá do zprávy v Open media, kde se poté pod tímto kódem načte i zvuková nahrávka. Zprávu jsem pak odeslala ke schválení editorovi. V Open media jsem vyplnila jednotlivé specifikace zprávy, které charakterizují sdělení. Zpráva se poté objevila v souhrnu dne, kde jsou zaznamenány všechny příspěvky. Editor mi v textu upravil některé části a upozornil mě na slova, která se v rámci zpráv nesmí používat. Jedním z nich je například sloveso proběhnout. Dalším upozorněním bylo vyvarovat se trpného rodu. Zaujalo mě, že při kontrole si editor zprávu několikrát přečetl nahlas, aby se ujistil, že její znění je v pořádku. Tím můj den skončil a mohla jsem jít domů.

31.8.

Dnes jsem měla svůj první živý vstup ve studiu. Společně s editorem jsem ho dopoledne připravovala. Živý vstup je sestaven zpravidla ze tří otázek k vybranému aktuálnímu tématu. Moderátor nejprve představí téma a přivítá redaktora, který přišel říct podrobnější informace. Součástí úvodu je i první otázka. Následuje odpověď redaktora, která by měla přinést podrobnější vhled do problematiky. Poté rozhovor pokračuje druhou otázkou, kam se obvykle zařazuje zvuk respondenta. Třetí, závěrečná otázka téma shrnuje a dodává dodatečné informace.

Živý vstup jsme četla ve 14 hodin 10 minut. Redakce zpravodajství připravuje vstupy hned v několika časech. Dva ráno vždy v 6:10 a v 8:10. Oba tyto vstupy jsou zpravidla čteny příložníkem, říká se jim proto příložnické vstupy. Dopoledne se vstupuje v 11 hodin 10 minut. Tento čas se často využívá také pro reportáže. Odpolední vstup je ve 14 hodin 10 minut. Ten se také někdy využívá pro reportáže nebo montáže. Čas os času se ve 14 hodin vysílá také rozhovor s moderátorem.

Já jsem ve studiu byla společně s Jakubem Marvanem. Nejprve jsme si text společně prošli a Jakub mě upozornil, na co si dát pozor. Poté mi ještě ukázal, jak mi dá vědět, až skončí zvuk respondenta, abych opět mohla navázat já. Nasadili jsme si sluchátka a červené světlo se rozsvítilo. Celý vstup uplynul velmi rychle. Snažila jsem se dobře artikulovat, abych vše přečetla tak, jak to bylo editorem schváleno v textu. Ten jsem měla celou dobu vytištěný před sebou. Naštěstí jsem se jen jednou drobně přerekla v písmenku. Příkládám to nervozitě. Bylo to moje první působení v živém vysílání. Když

jsme odvyšílali, vyšla jsem ze studia do redakce stanice, kde už bylo hodně lidí. Zprávařka, vedoucí programu, editor vysílání a všichni mi říkali, že to bylo moc hezké. Těšilo mě, jak se zajímali. Byla jsem tam nová, jen krátce, a přesto mě všichni podporovali. Bylo to milé.

Červen 2021

3.6.

Ráno byla tisková konference Libereckého kraje. Byla jsem tam se Šárkou Škapíkovou, kterou už znám z loňska. Hejtman společně s náměstkou představili témata zasedání a přednesly závěry. Nejvíce se mluvilo o dopravě a nových jízdních řádech a také o nové dopravní společnosti. Pak jsem se vrátila do redakce a napsala z tiskovky zprávu. Šárka mi poslala nahrávku zvuku, ze které jsem použila zvuk do zprávy.

Odpoledne jsem s Janou Pšeničkovou jela do lomu v Jesenném, kde probíhal projekt Bajkonaut. Potápěči se chystali ponořit se na 2 dny pod vodu ve speciální komoře. Přivítal nás jeden z organizátorů. Prošli jsme si velící věž a také jsme doplnili k ponorné komoře. Dovnitř jsme ale nesměli, protože už byla vydesinfikovaná. Jana celou dobu nahrávala zvuky prostředí a také několik rozhovorů s organizátory i samotnými potápěči. Byla tam dost přísná pravidla ohledně covidu, protože by to ohrozilo projekt. Dostali jsme tam i oběd od organizátorů, kteří měli s sebou vlastního kuchaře. Tým vědců byl složen z celých rodin, které v lomu utvořily soběstačný kemp. U lomu jsme strávili asi 4 hodiny. Byla tam také redakce ČT (Jana Šrámková a Ruda Wolf) a později dorazil i redaktor z CNN Prima News. Bylo znát, že se všichni mezi sebou dobře znají, protože se společně bavili velmi otevřeně. Všichni si tykali a povídali si o tom, na čem pracují. Bylo zajímavé poslouchat informace o zákulisí zpravodajství České televize. Čekali jsme, až se potápěči ponoří, ale ponor se stále oddaloval. Nakonec jsme tedy odjeli dříve, protože Jana zvuk ponoru nepotřebovala. Stačil jí materiál, který si nahrála předtím.

NÁZEV:

Rádio pod Ještědem. Specifika rozhlasového zpravodajství regionální stanice Český rozhlas Liberec.

AUTOR:

Kateřina Hartmanová

KATEDRA:

Katedra divadelních a filmových studií

VEDOUcí PRÁCE:

doc. Mgr. Andrea Hanáčková, Ph.D.

ABSTRAKT:

Práce zkoumá, zda se sociální geografie Libereckého kraje „propisuje“ do zpravodajství regionální stanice Český rozhlas Liberec. Kombinací tří metod hledá souvislosti mezi sociálně geografickou charakteristikou regionu a obsahem zpravodajských relací Českého rozhlasu Liberec. Podstatnou část práce tvoří etnografická zkušenost autorky, která v redakci absolvovala několikaměsíční stáž, během které poznala, jak celá redakce funguje. Tento text se také snaží mapovat práci redaktorů a zhodnotit, zda regionální médium dostatečně pokrývá celý region a naplňuje svou úlohu. Na základě sociálně geografické charakteristiky, etnografie a obsahové analýzy tato práce dochází ke zjištění, že se sociální geografie do zpravodajství nijak výrazně neodráží. Současně analýza ukázala, že je region zpravodajsky pokryt nerovnoměrně. Charakteristiku nezmapovaných lokalit ovšem nejde jednotně určit, jelikož se liší polohou i sociální situací. Text se snaží hledat spojitosti mezi sociální geografii a tématem, lokalitou nebo formátem odvysílaných příspěvků, čímž popisuje mechanismus tvorby regionálního zpravodajství z Liberce.

KLÍČOVÁ SLOVA:

Regionální média, rozhlas, zpravodajství, sociální geografie, regionální nerovnosti, etnografie, Český rozhlas Liberec

TITLE:

Radio Below Ještěd. The Specifics of Czech Radio's Regional News.

AUTHOR:

Kateřina Hartmanová

DEPARTMENT:

The Department of Theatre and Film Studies

SUPERVISOR:

doc. Mgr. Andrea Hanáčková, Ph.D.

ABSTRACT:

The thesis examines whether the social geography of the Liberec region is included in the news of the regional station Český rozhlas Liberec. The combination of three methods seeks connections between the social and geographical characteristics of the region and the content of news programs of Český rozhlas Liberec. A substantial part of the thesis is the ethnographic experience of the author, who completed an internship in the editorial office for several months, during which she learned, how the editorial office works. This text also seeks to map the work of the reporters and to assess, whether the regional medium sufficiently covers the whole region and fulfils its role. Based on socio-geographical characteristics, ethnography and content analysis, this thesis finds that social geography is not significantly reflected in the news. Simultaneously, the analysis showed that the region is by news mapped unevenly. However, the characteristic of unmentioned localities cannot be uniformly determined, because they are different in location and social situation. The text seeks to find connections between social geography and the topic, location or format of broadcasts, which describes the mechanism of creating regional radio news from Liberec.

KEYWORDS:

Regional media, Radio, News, Social geography, Regional disparities, Ethnography, Český rozhlas Liberec